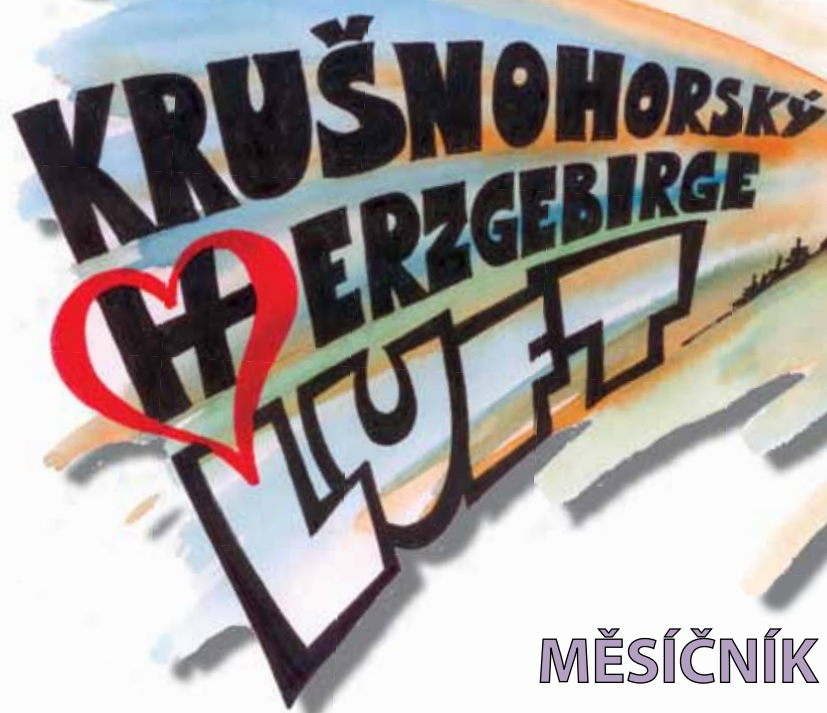

Ročník 2 / číslo 5
květen 2013

30,- Kč / 1,5 €
nebo výhodné předplatné

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD

Z obsahu:

**Historie: Proč nemá
Hřebečná kostel?**
Čtěte na str. 17

**Tip na výlet:
Na kole na Jelení**
Čtěte na str. 20

**Sport:
Diatlon v Merklíně**
Čtěte na str. 23

**Nejdek / Neudek
Květen / Mai 2013**

Květnové osvobození a smíření

Vážení horalé a přátelé Krušných hor,

doufáme, že vás oslovujeme všechny i přes v dubnu ohlášené a od tohoto vydání uskutečněné zvýšení ceny našeho měsíčníku, které bylo nutné k tomu, abychom se udrželi na novinovém trhu i bez státních dotací. Děkujeme za podporu všem, čtenářům, předplatitelům a inzerentům-sponzorům. S pomocí stále širšího okruhu dopisovatelů se vynasnažíme ještě kvalitněji informovat o aktivitách v regionu a ukazovat, jak obyvatelé a přátelé Krušných hor přispívají ke kontinuitě tradice bohatého kulturního, sportovního a společenského života v harmonii s přírodou a krajinou.

Je květen – máj, lásky čas, příroda zahlučuje dlouhé působení zimního období tak, jak to dělá od nepaměti. Paměť lidská ale není pamětí přírody, je relativně krátká a ubývá pamětníků, zahlučování není třeba. Snažme se také o ochranu paměti květnového výročí konce války, která tvrdě poznamenala náš kraj. Před dvanácti měsíci nám do Luftu Luděk Sequens napsal, že mluvit o válce prostě není a nikdy nebude passé: „Ne jako nějaké prázdné memento. Ale proto, abychom našli cestu ze stínu věčně sevřeného mrazivého údolí vin a hrobů, navěky neobnovitelných základů. Je třeba hledat a najít osvobození od sebe a své pravdy, najít cestu ... pozitivní a tvůrčí.“

U nás v Krušných horách se začátek a konec války pojí s připojením tohoto území k německé „tisícileté“ Hitlerově říši na základě Mnichovské dohody z 29. září 1938, zdůvodněným útlakem německé menšiny v předválečném Československu, a následným poválečným navrácením tohoto území se současným vyhnáním a odsunem do té doby zde žijících Němců. Od konce 2. světové války je to letos již 68 let, ale její odkaz, utkaný z jemné pavučiny všech tragédií od těch drobných až po ty masové, zůstává mezi námi dodnes. Všechna vstřícná gesta státníků věnovaná česko-sudetoněmecké otázce mají zatím malý vliv na veřejné mínění u nás. Mnoho lidí je ještě dnes pod vlivem komunistické propagandy nenávisti k Němcům a někteří současní politici nedůvěru k bývalým občanům Československa přizívají.

Díky spolupráci s nejdeckým sdružením JoN přinášíme v tomto vydání Luftu dosud nepublikované příběhy z Nejdku – jak se zde „naši“ Němci chovali těsně před Mnichovem a jak se k nim následně chovali Češi po „jejich“ prohrané válce. Jejich bylo velké zklamání z Hitlera, pocit zásadní nespravedlivosti ze strany Říše i Československa a bolest ze ztráty domova.

Přejeme inspirativní květnové čtení, jímž chceme přispět ke smíření.

Vaše redakční rada

KRUŠNOHORSKÝ LUFT o. p. s.

Z obsahu / Aus dem Inhalt

Duchovní sloupek: Mezi dvojím mávnutím wlaštovčích křídel – Waldorfská škola <i>Geistliches: Zwischen den Flügelschlag der Schwalben – Die Waldorfschule</i>	3
Téma: Nové pohledy na staré problémy česko – (sudeto)německých vztahů <i>Thema: Neue Ansichten der alten Probleme der deutsch(sudetisch) – tschechischen Beziehungen</i>	4
Aktualita: Rozhledna na Klínovci povstává z trosk <i>Aktualität: Der Aussichtsturm am Keilberg steigt aus den Trümmern</i>	10
Zapomenuté příběhy: Židovské rodiny v Nejdku (dokončení) <i>Vergessene Geschichten: Jüdische Familien in Neudek (Beendung)</i>	12
Aktualita: Montanregion – Krupka 2. 5. 2013 <i>Aktualität: Montanregion – Krupka 2.5.2013</i>	16
Ze společnosti: Zajímavý školní projekt dospěl do cíle (Pernink – Schwarzenberg) <i>Aus der Gesellschaft: Ein interessantes Schulprojekt ist ins Ziel geraten (Pernink – Schwarzenberg)</i>	16

Historie: Proč nemá Hřebečná kostel <i>Geschichte: Warum hat Hengstererben keine Kirche</i>	17
Z naší přírody: Krušnohorské lesy dříve a nyní (2. díl) <i>Aus unserer Natur: Die Erzgebirgswälder früher und heute (2. Teil)</i>	18
Tip na výlet: Na kole na Jelení <i>Ausflugstipp: Am Fahrrad nach Hirschenstand</i>	20
Ze společnosti: Jáchymovský soubor Malí horníci se představuje <i>Aus der Gesellschaft: Die Joachimsthaler Gruppe Kleine Bergmänner stellt sich vor</i>	22
Aktualita: Jarní úklid v Krušných horách <i>Aktualität: Frühjahrsräumung im Erzgebirge</i>	23
Sport: Krušnohorský duatlon v Merklíně <i>Sport: Erzgebirgischer Duathlon in Merklinsgrün</i> ..	23
Recept: Salát z pampelišek a vajec <i>Rezept: Löwenzahn – Eiersala</i>	24
Vážně nevážně: Rozhořčená reakce krušnohorského psa <i>Ernsthaft unernsthaft: Erbitterte Reaktion des erzgebirgischen Hundes</i>	25

**Ročník 2 / číslo 5
KVĚTEN 2013**

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD
Registrace MK ČR E 20467
Vydavatel KRUŠNOHORSKÝ
LUFT, o.p.s.
IČ 29160154
Ředitel Jiří Kupilík
Sídlo - Adresa redakce
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná
Bankovní účet 253184266 / 0300
IBAN: CZ53 0300 0000 0002 5318 4266
BIC: CEKOCZPP
Cena výtisku 30 Kč/1 ks
Předplatné pololetní
V místě distributora 150 Kč/6 ks
Poštou na doruč. adresu 300 Kč/6 ks
Do zahraničí poštou: 18 EUR/6 ks

Inzerce cena podle velikosti
a opakování tisku po dohodě
s vydavatelem 602 415 187
E-mail herzgebirgeluft@seznam.cz

Redakční rada
Petr Maglia, tel. 602 381 286
E-mail maglia@volny.cz
Jiří Kupilík, Lenka Löfflerová,
Michal Urban, Karel Picura
Ulrich Möckel, Eva Skalníková,
Václav Kupilík, Jana Magliová,
Petr Mikšíček, Hanuš Hron za JoN

Logo Lenka Michaluková
Kulturní programy Jana Picurová
E-mail: picu.japicu@gmail.com
Sportovní programy
Eva Hejtmánková
E-mail: hejtmankova.eva@seznam.cz
Internetová správa Jan Maglia
E-mail: maglia.jan@volny.cz
Web www.herzgebirge.cz
Facebook [herzgebirge](https://www.facebook.com/herzgebirge)

Distributoři
Potůčky – Lenka Štrauchová
Horní Blatná – Eva Chlumská; U Gity
Pernink – U Patrika, Květinářství
Abertamy – Lenka Löfflerová; U Březiny
Abertamy – maso Zacharda
Boží Dar – Jitka Peřina; konzum Čáda
Pstruží – Anna Heranová
Merklín – Hedvika Roznerová
Nové Hamry – hotel Schwarz, Infocentrum
Vysoká Pec – Iva Hüttnerová
Nejdek – Alena Veselá
Nejdek – lékárna, trafika
Myslivci aj. – Ivana Pečimůthová
Lesná – Mgr. Dana Waldsteinová
Mariánská – hospůdka Krmelec
K. Vary, Krymská-cestovka – Z. Štréblová
K. Vary, Krajská knihovna – Infocentrum
Ostrov, Dům kultury – Infocentrum
Další distributoři jsou vítáni!

Prodej – Infocentra v obcích
Náklad 900 kusů
Uzávěrka příspěvků do příštího vydání měsíčníku je 7. 6. 2013.

Mezi dvojím mávnutím wlaštovčích křídel

Bylo nebylo. Dost možná k vašim uším dolehl závan laskavého vzduchu a atmosféru pošimraly zprávy o uhnízdění „wlaštovek“ v podhůří Krušných hor. Inspirativní nápady je třeba proměnit ve skutečnost, a tak když přiletěl jeden takový k partě nadšenců, povětšinou z řad rodičů předškolních dětí z Karlových Varů a okolí, aby nezůstal jako pouhé téma nekonečných idealistických rozhovorů při kávě, začalo se pracovat na jeho zhmotnění. Objevil se najednou a s lehkostí, naplnil vzduch radostným čírikáním zrovna jako jarní návrat vlaštovek, a protože na svých křídlech nesl naději na založení waldorfské školy, stal se Wlaštovkou, a to mu už zůstalo. Ovšem stavění hnízda už není zdaleka tak lehkou vzdušnou záležitostí, takže v tomto bodě poezie přechází do naturalistické prózy a z prosluněných výšin sesedá na pevnou zem.

Živnou půdu má však více než výživnou. Kraj Goethův s hradbou nejdrsnějšího pohorí v Čechách, jehož historie je pohnutá a krajina poznamenaná hlubokými rýhami lidských osudů. Kraj léčivých pramenů a nespočetných minerálů, pozoruhodných geologických útvarů a chráněných rostlin včetně endemitů, které v Čechách jinde nerostou. Kraj plný vody sprádající se v nekonečných pramíncích do Rolavy, Teplé a Ohře, které nakonec celou tuto úžasnou oblast spojí v jeden celek. A zrovna tak naši žáčkové přicházejí z Ostrova či Jáchymova, Lokte či Horního Slavkova, z Karlových Varů i jejich okolí, jako by se v jeden celek

spojovaly pomyslné kvality tohoto pozoruhodného kraje.

„Mrzí mě, že si nepamatuji, od koho jsem nedávno slyšela větu, že každá filozofie se snaží o výklad poezie života. Při popisu pedagogiky jde dokonce o poezii milostnou.“

Už samotná podstata waldorfské pedagogiky je totiž odlišná a práce s dětmi vychází z rozdílného pohledu. Malý člověk nepřichází do první třídy (případně ještě předtím do waldorfské školky) jako čistý list, který je zapotřebí hustě odshora dolů popsat sumou znalostí a dovedností, ale jako duchovní bytost, která se rodí na Zemi s určitým nadáním a životním úkolem. A poslání učitele v tomto procesu je doprovázet jej právě na té jeho cestě, pomáhat mu jeho nadání objevit a rozvíjet, aby posléze právě svou cestu, svůj životní úkol dokázal rozpoznat a naplnit. Suma znalostí se nestává cílem, ale prostředkem. Učitel, který přijímá své žáčky do první třídy, s nimi prochází jako třídní učitel v ideálním případě celou školní docházku, vytváří se vzájemný vztah, kde je místo pro úctu a důvěru. Každý žák je jiný, každý den se mění naladění třídy, každý den se rodí jedinečné umělecké dílo – vyučování. Způsob vyučování jsou pestré a přitažlivé a poměrně často jsou využívány i dalšími školami. Ale bez této zmíněné podstaty se stávají sice atraktivními metodikami, ale zároveň mrtvými formami bez obsahu.

„Waldorfské školy jsou svou uměleckou duší dostatečně známe, vaši pozornost bych proto chtěla

nyní obrátit spíše k jejich duchu. Filozofie waldorfské školy je láska, křesťanská láska bližního k bližnímu. Aby pedagog dokázal být této filozofii věrný, milovat sám sebe, své žáky i jejich rodiče, obstat v náročných pedagogických situacích, musí zažít něco, co by se dalo přirovnat obrácení na víru. Musí věřit, že dokáže v sobě odstraňovat překážky, které by bránily tomu, aby skrze něj proudily k dětem čisté ideje, mající svůj původ v jednotě a celistvosti. Pokusím se obraz vyjádřit přesněji. Když si vezmeme například ideu dobra, kterou známe díky dílu Platonovu, absolutního dobra, tak je jasné, proč má waldorfská škola po světě plno příznivců, a také hodně nepřátel. Možná někteří z vás rozhořčeně namítnou, že toto přece není věcí jen waldorfské školy. Budou mít pravdu – není. Plno skupin nebo jednotlivců vědomě denně po celém světě žije v tomto duchu. Tyto myšlenky a ideály byly a jsou samozřejmě přítomné i v našem českém školství. Moc a sílu, které v sobě mají, si bohužel pro sebe chtějí nárokovat různé politické a ekonomické sku-

piny a původní ideály přizpůsobují svým zájmům. Žáky i pedagogy tak pomalu odšťihují od opravdu důležitých hodnot, a žáci tak vycházejí z našich škol podvyživení, protože se jim nedostává toho, co opravdu pro svůj další růst a vývoj potřebují.“

Vztahy ve waldorfské škole jsou stavěny na spolupráci mezi

žáky, pedagogy i rodiči, nikoliv na soutěži. Jde o celek, o harmonii, o souvislosti. Všichni chceme mít zdravé a spokojené děti, ale nepochybují o tom, že si mnohem víc životních sil pro celý svůj dlouhý lidský život člověk buduje a uchovává v prostředí, v němž nehraje roli konkurenční boj a kde motivací není známka nebo snaha vyniknout nad ostatní za každou cenu, ale touha po vědění. Zcela rozdílná motivace, a přesto – nebo snad právě proto – funguje.

V tomto prostředí je také dost prostoru k rozvinutí lidských vlastností a mezilidských dovedností, které považují pro budoucnost za nepostradatelné. Kam nás, lidstvo, vede naše bezohledné sobectví a ignorance, nechám na zvážení každého v tichu soukromí. Má životní témata se týkají především zodpovědnosti člověka vůči přírodě, vůči kraji, kde jsme se narodili a kde žijeme, vůči našemu okolí i nám samým, zajímají mě souvislosti dějinné, geografické i ty, co vypovídají o následcích našeho jednání... a v práci pro waldorfskou školu nacházím kvalitní odpovědi na většinu otázek. Zkrátka mám pocit, že dělat věci, které nemají smysl a nepřinášejí tomuto nemocnému světu něco pozitivního, jsou zbytečně promarněným časem. Věřím, že tak jako má každý člověk svého anděla strážného, má jej i každý úkol (dnes je moderní slovo „projekt“), ve kterém se spojí síly a nápady skupiny lidí. A záleží jen na nás, jestli je to anděl dobrý, anebo ne. Přejme tomu našemu hodné síl, aby nám pomohl překonávat všechny překážky, které nás na této cestě potkají. Ostatně jste si jisti, že duha skutečně není mostem pro anděly, aby si v dešti neurousali svoje bosé nohy, když sestupují na zem? Některé děti to tak vidí a kde je pravda...? Možná je škoda ubít v nich toto vidění světa hned na začátku života.

S nadějí, že i karlovarská Waldorfská základní škola Wlaštovka roztáhne svá křídla a v letu naplní vzduch svým radostným čírikáním, že obohatí náš drsný, ale krásný kraj o další pozitivní rozměr, vaše

**Kristina Košnerová
& Ivana Pečimúthová**

Nové pohledy na staré problémy

Nejdek v roce 1938 a 1945

Květnové dny roku 1945, kdy na území Evropy skončilo šest válečných let, jsou jedním z významných přelomů 20. století. Český národ se po letech strádání a útrap mohl opět nadechnout k novému životu. Pro Němce žijící na území českých zemí znamenal konec války řadu otázek – co s nimi jako s poraženými bude? Definitivní vyřešení německé problematiky se stávalo realitou. Palackého známé sousloví „stýkání a potýkání“ mezi Čechy a Němci jen podtrhlo ožehavost situace, která vyvrcholila jejich násilným rozchodem. Vraťme se nyní k letopočtům, které proti sobě postavily obě etnika – k roku 1938 a 1945, na příkladu Nejdecka. Na následujících stranách budou přiblíženy ony osudné a tragické roky na základě zápisů v nejdecké kronice a vzpomínek pamětníků.

Rok 1938 na Nejdecku

Druhá polovina 30. let 20. století se nesla ve znamení ztmaveného politického nebe. V roce 1933 převzal v Německu vládu kancléř Adolf Hitler, ve Španělsku probíhala občanská válka, Habeš (dnešní Etiopie) se snažila ovládnout fašistická Itálie. Situace v jednotlivých státech Evropy, navíc zasažené velkou hospodářskou krizí, se nevyvíjela nikterak dobře.

Československo, ze všech stran oběhnané zeměmi s autoritativními či diktátorskými režimy, se vypořádávalo s tíží vlastních problémů. Jedním z nich byl postoj k německé menšině, jež se ve většině v roce 1918 nezotožnila se vznikem nového československého státu. Ve dvacátých letech se však převážná část Němců přiklonila na stranu Československa, německé politické strany jako Svaz zemědělců, Německá křesťansko sociální strana lidová a Německá sociálně demokratická strana dělnická se postupně dostaly do československých vlád a podílely se na správě státu. Ve třicátých letech však vlivem nástupu nacismu v Německu a následků hospodářské krize docházelo k radikalizaci i části německy mluvícího obyvatelstva v pohraničí.

Jen pro dokreslení situace připomeňme, že v roce 1935 získala Henleinova Sudetoněmecká strana (SdP) ve volbách do Poslanecké sněmovny Národního shromáždění ČSR nejvíce hlasů, ale o jeden mandát méně než čeští agrárníci. Nezaměstnanost dosahovala v pohraničí vysokých hodnot, například na Nejdecku bylo v roce 1933 bez práce zhruba 10 tisíc lidí, přitom celý okres čítal 38 tisíc obyvatel. Ve zdejší silně levicově orientované oblasti získali henleinovci v komunálních volbách v květnu a červnu 1938 jen přes 66 % hlasů.

Politické incidenty mezi sociálními demokraty a henleinovci byly ve 30. letech často vyhrcoené, někdy při nich tekla i krev.

Nejdecká kronika, jejíž zápisy sestavoval Josef Pilz, odborný učitel a autor Dějin města Nejduku, obsahuje zajímavé svědectví o událostech krizového roku 1938. Nechme tedy hovořit kroniku města:

V květnu 1938 založila SdP svoji FS (Freiwilliger Schutzdienst, dobrovolnická ochranná služba), sestávající z dřívějších lidových sportovců a z turnerů. Posláním této organizace byla ochrana politických shromáždění proti nepřátelským provokacím. V nejdeckém okrese bylo několik místních organizací FS s celkovým počtem asi 500 členů. V Nejduku samém měla FS 250 až 300 členů.

V září 1938 dostala FS od okresní pobočky v Karlových Varech úkol zničit veškeré české nápisy, tabule apod. To také beze zbytku provedla 10. září v noci mezi 21:30 až 22:30. Dokonce ani tabule na policejním velitelství nebyla ušetřena. Tyto tabule (orientační, úřední aj.) v české řeči byly buď strženy, nebo zamalovány černou barvou tak, že nebyly čitelné. Když se to četníci ještě v noci dověděli, začali neprodleně pátrat po pachatelích. Všichni mladí lidé, které potkali na ulici, museli ukázat ruce, zda je nemají umazané barvou. Bylo to bezvýsledné. U Tří lip (nyní restaurace U Žáby) toho večera slavil dobrovolný hasičský sbor 70. výročí svého založení. Po uctění jubilea se ujal slova Franz Hoffmann, který se právě vrátil z akce ničení tabulí. Poukázal na to, že hodina osvobození od cizího panství již není daleko a že i starí a ještě starší je ještě zažijí. Končil provoláním slávy

vůdci německého národa. Bylo to asi první zvolání „Heil Hitler“ při veřejném shromáždění v Nejduku.

Dne 11. září došlo při oslavě dožínků k incidentu s českými policisty, česká strana telefonicky požádala o posilu z okolních míst. Ještě před koncem shromáždění přijela dvě nákladní auta s českými četníky, kteří zaujali postavení ve dvoře NWK (dnešní Vlnap – pozn. překl.).

Franz Hoffmann nechal po skončení shromáždění nastoupit všechny členy FS, nacházející se na sportovním hřišti, kde se shromáždění konalo. Krajský vůdce Bayer přednesl proslov, že již není cesty zpět, že již se více nenecháme provokovat a že na každé nepřátelské napadení odpovíme protiopatřeními. Dva státní policisté vyzvali Bayera, aby se mírnil, došlo k ostré potyčce, při které byli Češi fyzicky napadeni, a museli proto

ustoupit. Jednomu z nich přitom vzali obušek. Když byli prchající pronásledováni a v Nádražní ulici ohrožováni, podal jim jeden mladík (Anton Stark) revolver a potom utekl do dvora NWK pod ochranu tam umístěných četníků.

Aby Češi viděli, že si již nic nenecháme libit, zorganizoval poté Franz Hoffmann s 500 muži FS pochod městem: od hřiště u nádraží přes náměstí až ke kostelu a potom opět zpátky. Tentokrát bylo úmyslem Čechy provokovat, protože při zpátečním pochodu se přidali mladí turneři a byly zpívány německé písně a píseň Horsta Wessela. Na hřišti se průvod opět rozešel bez dalších výtržností. Ještě v průběhu neděle 11. září byly leckde do prádla uschovány nakoupené zbraně, dovezené několika osobními auty (armádní pušky a pistole i s municí). Potřebné peníze, 10 000 Kč, poskytl jako dobrovol-

Výkladní skříň obchodu s obuví firmy Baťa na náměstí byla 12. září 1938 zcela zdemolována

česko-(sudeto)německých vztahů

Sociálnědemokratický konzum Vorwärts s Lidovým domem neunikly útokům příznivců SdP

ný dar bez udání účelu tyto spolky: Svaz Němců, Německé dělnické odbory, Německý tělocvičný svaz a Pěvecký spolek.

Dne 12. září končil norimberský sjezd strany NSDAP. Všichni napjatě očekávají politický projev Vůdce. V kruzích nejdecké SdP bylo dohodnuto, že po něm bude následovat procházka slavnostně vyzdobenými ulicemi města. V 7 hodin večer byly všechny radiopřijímače obleženy. Vůdce ve svém projevu zaujal i stanovisko k sudetoněmeckému problému. Ujistil Němce svou pomocí při prosazování jejich oprávněných požadavků. V srdcích sudetských Němců, toužících po vysvobození, vyvolala jeho krásná slova nové nadšení. Ve 20:45 řeč skončila. Až dosud prázdné ulice Nejdu se záhy zaplnily lidmi. Ozývalo se hlasité volání „Heil Hitler“. Již ve 21:15 pochodovalo asi 1 000

lidí, kteří se shromáždili U Tří lip, s voláním „Sieg Heil“ a „Heil Hitler“ na náměstí a až k závodu Walzwerk (dnešní Metalis – pozn. překl.). „Ein Volk, ein Führer, ein Reich!“, „lieber Führer mach uns frei von der Tschechoslowakei!“ znělo z hlásných trub. (Jeden národ, jeden vůdce, jedna říše; Drahy Vůdče, osvobod' nás od Československa! V němčině se heslo rýmuje, asi jako: Drahy Vůdče, prosíme tě dneska, osvobod' nás od Československa – pozn. překl.).

Kolem 22. hodiny pochodoval dav opět zpátky až do Nádražní ulice. V průvodu byla již také nesená vlajka s hákovým křížem. Vlajkonoš s ní zaujal stanoviště u brány NWK, když dělníci po odpolední směně odcházeli domů. Ten, kdo praporu odmítl vzdát německý pozdrav a chtěl se kolem protlačit, byl častován výkřiky fuj! Noční směna do práce vůbec nenastou-

pila. Okresní předseda SdP Franz Richter řečnil k davu. Zvony evangelického kostela a z věže na skále a rovněž sirény NWK zněly, aby přivolaly lidi z domovů. Průvod tak narostl na 6 000 lidí. Pohyboval se vzhůru Školní ulicí (nyní ul. Bratři Čapků – pozn. překl.) za hlasitého volání „Sieg Heil“ a „Heil Hitler“, občas přerušovaného hlásnými troubami. Tady zaznělo rozbíjené sklo oken domu židovského advokáta Dr. Leo Henische a poté i sociálně demokratického Lidového domu (v současnosti poštovní úřad – pozn. překl.). Kraslickou ulicí se průvod opět vrátil na náměstí, kde totéž potkalo výkladní skříně českých obchodů Baťa a Rupa a také na židovských domech Löwy a Brückner bylo vytlučeno několik oken. Protože na náměstí byl tou dobou kladen nový chodník, leželo před domy č. p. 133 a 134 množství dlažebního kamení. Také na poštovním úřadě byla v přízemí rozbítá okna a několik oken na kanceláři státní policie.

Průvod pochodoval nahoru Karlovarskou ulicí a potom chtěl zpátky na náměstí. Tady se mu asi na úrovni Panského domu (dnes kino – pozn. překl.) postavilo do cesty četnictvo a vojsko v čele s obrněným autem a kulometem. Bylo kolem 23. hodiny. Místo bylo uzavřeno. Předtím byla také vytlučena okna sociálnědemokratického konzumu Vorwärts. Situace byla mimořádně kritická. Zazněly signály houkačky na povel „Vpřed!“ V této chvíli se vlivem vzrušení zhroutil holič Gareis, který trpěl srdeční nemocí. Umirající byl odnesen pryč. Krvěprolití se zdálo být neodvratitelné. Zasáhli však Frontkämpfer (frontovní bojovníci, veteráni – pozn. překl.), kteří v uzavřeném šiku pochodovali v průvodu. Poprosili velitele ozbrojené moci, aby proti vzrušenému davu nezasahoval, a nabídli se, že zabezpečí vyklizení místa a postarají se o klid a pořádek. Velitel nabídku přijal za podmínky, že místo bude vyklizeno do dvaceti minut. Frontovní bojovníci poté vyzvali masu lidí, aby se rozešli do svých domovů. Během patnácti minut bylo místo prázdné. Vojsko a četnictvo se stáhlo zpět. Pořád-

kovou službu během noci obstaraly oddíly veteránů.

Na oslavu národního povstání nesvolávají dne 13. září sirény NWK do práce, školy jsou zavřené, stejně tak obchody. Na ulicích panuje od časného rána čilý ruch: turneři s hákovým křížem na páskách, ordneři SdP, mladé turnerky v krojích, všichni se zdraví se zdviženou rukou „Heil Hitler“. Oddíly veteránů obstarávají pořádek. Očekává se demonstrace. Po jedné hodině se náhle obraz města mění. Je vyhlášeno stanné právo. Vojsko a četnictvo přebírá od veteránů pořádkovou službu. Vojsko dostalo posily. Na koncích všech ulic, u všech státních úřadů (pošta, nádraží, okresní úřad, okresní soud, policie atd.) stojí vojenské hlídky s nasazenými bajonety a s přilbami na hlavách. Vojsko a četnictvo řídí silniční provoz.

K osudným událostem se vrací také čeští pamětníci. Milan H., tehdy obyvatel Perninku, po letech vzpomínal: „Celá naše rodina utíkala z městečka Pernink, kde jsme bydleli po několik let u železniční stanice. Útěk se uskutečnil posledním možným nákladním vlakem ve vozech vyslaných slámou, aby každý z prchajících mohl ležet na zemi, neboť v té době se na vlaky s uprchlíky střílelo.“

Anděla P., která pobývala tou dobou v Nových Hamrech, si vybavila následující okamžik: „Když jsme se jednoho rána probudili, straně kolem nás byly obsazeny ukrytými vojáky Stráže obrany státu. Ten poslední den odpoledne jsem šla s tatínkem ulicí pod naším kopečkem. Před námi skupina vojáků a mezi vojáky a námi hlouček chlapců v krátkých šedých nohavících, bílých podkolenkách a s dýkou na opasku. Všichni hromadně na naše vojáky plivali. Tatínek mi řekl: „Vidíš, ti se nesmějí ani otočit, aby nevyvolali incident.“ Odpoledne jsme pak navštívili v našem sousedství rodinu lesníka Málka. Na protějším kopci okopávala poličko německá žena. Kolem ní proběhli ordneři. Po chvíli se u ní zastavili naši četníci. Ptali se ji pravděpodobně na skupinu ordnerů, avšak ukázala jim na druhou stranu.“

Osvětim / Blechhammer – leden 1945

Lidové noviny v příloze Orientace otiskly 4. 5. 2013 části z nepublikovaného deníku osvětimského vězně Františka Skally, který se narodil 21. února 1913 do rodiny česko-židovského obchodníka ve Světlé nad Sázavou. Autor začal psát 27. 1. 1945 („když jsem se poprvé zmocnil papíru a tužky a mozek začal pomalu registrovat, co se děje“) a rukopis přepsal na psacím stroji v 50. letech v Kanadě.

21. ledna Asi v 8 hod. ráno se rozšířila mezi vězni zpráva, že SS komando bylo odvoláno (utekli), že vzali s sebou asi 400 vězňů z vedlejších baráků a že „Werkschutz“ přebírá komando lágru. K polednímu bylo slyšet novou dělostřeleckou palbu, která zesilovala od hodiny.

22. ledna Palba se značně zosílila. Střely sviští vzduchem a sem tam zasahují lágr. Werkschutz prchá do lesů. Strážní věže jsou najednou opuštěné a prázdné. Brzy potom vypuklo divoké rabování. Za posledních pár dnů veškeré stravování vůbec neexistovalo. Hladoví vězni se vrhají do skladiště a zmocňují se zbytků potravinových zásob. Moc jich není – ale nás už také ne. Hořící baráky a hvízdající střely zvyšují zmatek. Mnoho dalších životů skončilo během asi 20 minut.

23. ledna Skupina ruských zajatců přeběhla do bloku číslo 21. Nevím přesně odkud. Pravděpodobně z blízkého tábora, kde byli drženi. Vrací se hrstka SSmanů, střelili z pušek a kulometů, zřejmě rozhodnutí vyhladit úplně už jen malé zbytky lágru. Ruská fronta

je už nedaleko. Jeden z bloků byl zasažen. SS zapálili svých několik ubikací a prchají. Většinu času ležíme na zemi v troskách baráku, deky přes hlavu.

24. ledna V noci bylo odvečeno ještě asi sto kamarádů. Boje v lese kolem lágru.

25. ledna Kolem tábora projely první ruské tanky. Úplně vysileni se nemůžeme dostat z baráku. Slyšíme jen hřmění obrněných vozů.

26. ledna Konečně... anděl strážný... ruský oficír. Strašně spěchal. Auta na něj nemůžou čekat. Mluví rychle a udýchaně, ale pochytily jsme, co nám asi chce říct: Utíkejte, volové. Na odchodu nám hodil kus chleba a konzervu a s úplnou lehkostí odhodil pár zbořených kavalců...

(z LN čerpala redakce)

Události roku 1945 v Nejdku

První měsíce míru v roce 1945 se nesly ve znamení dalekosáhlých změn. Již od prvních květnových dnů byla v pohybu vlna Němců, která opouštěla českomoravský prostor.

Z hlediska dávného principu „oko za oko, zub za zub“ se nyní naskytala jedinečná příležitost pro odplatu německému živlu, protiněmecké nálady se vyhrocovaly. Chápání kolektivní viny za roz-

poutání světové války se rozšířilo tak, že každý občan německé národnosti se stal méněcenným a osobně odpovědným za hrůzy předešlých let.

Do míst bývalé Říšské župy sudetské (Sudetengau) přicházeli Češi a Slováci na místo německého etnika, které bylo nejprve vyháněno ze svých domovů a posléze určeno k odsunu. Noví lidé nepřicházeli jen s dobrými úmysly. Opuštěná obydla lákala k rabování, rozšířily se případy krádeží ve skladech s konfiskovaným majetkem. Obava z budoucího vývoje často přiváděla Němce k sebevraždám, někteří z nich se zabili již na konci války nebo i v prvních dnech míru v důsledku krachu svého přesvědčení o totálním vítězství německé armády. Osobně se cítili zklamaní, rozhořčení či dokonce podvedení, dříve je totiž hnaly kupředu myšlenky německého mesiášství a germánské nadřazenosti a nyní vše ztroskotalo a obrátilo se proti nim.

Zároveň se Čechům otevřelo pole pro pomstu. Poválečné excesy vůči Němcům zdaleka nepatří ke správným aktům v českých dějinách. Ovšem sama doba jim byla velice nakloněna, zasloužili se o to rovněž tehdejší představitelé politického života, kteří utvářeli živnou půdu pro odstranění všeho

německého, pro provedení národní očisty pod hlavičkou kolektivní viny Němců. Předchozí období protektorátu, které znamenalo vyvražďování, teror a agresí vůči občanům, zanechalo na českém národě nesmazatelné rány. O vyhazování židovského národa ani nemluvě...

Dekrety prezidenta republiky a další zákonné normy postihly většinu Němců, byl jim zkonfiskován majetek, odebráno československé státní občanství. Podle velkého a malého retribučního dekretu byli odsouzeni ti, kteří se v uplynulých letech provinili na českém národu.

V Nejdku se například ještě v létě 1945 nacházely prostorné byty, které byly stále obsazeny Němci. Projevovale se snaha, aby se uvolnily pro příchozí Čechy. Němci se z nich museli vystěhovat do 10 (později 15 minut), do zavazadel si mohli vzít, co unesli. Uvádí se, že někteří Němci plakali, jiní se chovali zpupně. Pro mnohé znamenalo opuštění rodného domu tragédii. Dokládá to i poválečná nejdecká kronika: *Někteří skákali do Rolavy. Jedna žena se utopila a byla vylovena až u pily v Suché. Stal se nám také případ, že jsme dali v jednom bytě lhůtu k přípravě na odchod. Když jsme se po lhůtě vrátili, našli jsme ženu i s dvě-*

ma dětmi podřezánu. (...) Stěhovali jsme Němce ve dne v noci. Za předsedy Okresní správní komise Nejdek jsme podnikali také noční razie.

Rodilý Nejdeckan Franz Achtnr (autor Luftem publikovaného příspěvku „Židovské rodiny v Nejdku“) vzpomněl po letech na události jara 1945 takto:

Nejdek, 8. květen 1945. Konečně skončila ta hrozná válka, která přinesla celému světu tolik utrpení, pro niž bylo prolito tolik slz a krve, která přinesla tolik strádání. Nám všem se zase mělo dařit lépe. Byl konec velkému umírání!

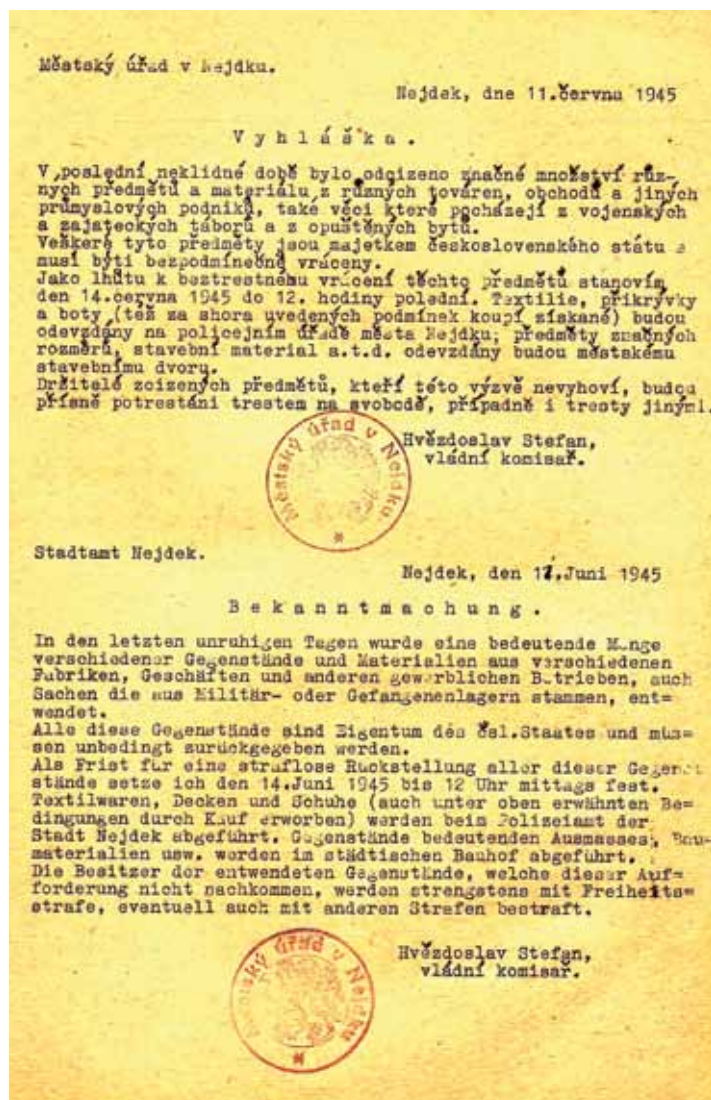
Brzy jsme však byli poučeni o něčem jiném. Všeobecně rozšířený slogan „Užijte si války, mír bude strašný“ se ukázal být pravdivý. Vínou nesou všichni, přátelé i nepřátelé. Nenávist, nekonečná nenávist ovládala vítěze v míře, kterou ani nelze popsat.

Několik málo Čechů pracujících v Nejdku pobíhalo po městě a rozbíjelo znaky velkoněmecké říše. No dobrá, tisíciletá říše je tatam!

Dlouhé dny se nic nedělo. Jen čtyři američtí vojáci, hlídka od Kraslic, projeli džípem městem. Dojeli až na náměstí před školu, po krátké chvíli obrátili a odjeli opět směrem na západ. Tím vše s Američany skončilo. Za několik dní to bylo horší. Dorazilo ruské

Ani pamětní deska německého básníka Friedricha Schillera, která byla umístěna na nejdecké skále od roku 1905, nepřežila červnové dny 1945. Vše německé muselo být odstraněno...

Po květnu 1945 byli obyvatelé nuceni se řídit řadou dvojjazyčných vyhlásek a nařízení

vojsko, které pokračovalo směrem na Kraslice. Demarkační čára byla asi takto stanovena a Američany striktně dodržena, ačkoli bylo toto území dobyto jimi. Původně pronikli daleko do Durynska, avšak podle dohody i toto území přenechali Rusům. Nejdek se tak dostal pevně do ruských rukou.

Za zmínku stojí také poslední dny v Nejdu před kapitulací. Silnice od Karlových Varů byla přeplněna ustupujícími svazy německé branné moci. Vše směřovalo na Kraslice, kde již stáli Američané. Němečtí vojáci se chtěli raději vzdát Američanům než padnout do rukou Rusům. Na náměstí v Nejdu před válečným pomníkem u tiskárny Träger museli složit zbraně: odevzdat samopaly, pancéřové pěsti, pušky a pistole, nebo je naházet

na hromadu, která dosáhla velkých rozměrů. Mezi prchajícími svazy bylo vidět i civilisty, smrtelně unavené, neupravené, zaprášené. Svých pár věcí měli naložených na malých žebřinových vozech. Neznali odpočinku. Přáli si jen sklenici vody, aby zahnali žízeň, a prchali nezadržitelně dále na západ. Že by i nás mohl o několik měsíců později stihnout stejný osud, na to nikdo nepomyslel ani ve snu.

O několik dní později dorazily první oddíly českých partyzánů (revoluční gardy). Nejprve jsme si mysleli, že jsou to Američané, protože jejich přílby vypadaly jako americké. Avšak omyl! Z vnitrozemí přicházelo stále více českých obyvatel. Vyskakovali z plně naložených nákladních aut na náměstí

před radnicí a byli gardisty nadšeně vítáni.

Německé obyvatelstvo muselo na rukávu nosit bílou pásku. To byli ti „špatní“, jichž byla většina. Existovaly však také rudé pásy. Ty nosili uznávaní antifašisté. Musel jsem často žasnout, jak se mnozí k té rudé pásce dostali. Již o několik měsíců později však toto rudé označení moc nepomáhalo. Němec zůstal Němcem, ať bílý, nebo rudý!

Bylo pro nás ještě lehce snesitelné být ponižováni tím, jak se Češi dole před radnicí, kde jsem byl zaměstnán v úřadu starosty, zakusovali do čerstvých housek silně namazaných vrstvou másla a k tomu pojídali lákavé špekáčky. Jak se nám vysmívali, když před našimi zraky úmyslně tahali koše plné chleba, žemlé a salámů! My jsme hladověli! To však zdaleka nebylo nic proti tomu, co přišlo později. Vyličít úplný průběh těch ohavností je naprosto nemožné. Šikanování, trápení, mučení a zabíjení. Že to pocítili první nacističtí prominenti, se zdálo ještě pochopitelné, ale že se při tom postupovalo s takovou nepopsatelnou krutostí, bylo děsivé.

Ve vězení za radnicí byli mnozí bití do bezvědomí, zohaveni nebo dokonce zabiti. Často jsme viděli, jak gardista odváděl některého nešťastníka do lesa. Musel si sám nést lopatu. O něco později se kat vracel jen s lopatou. Oběť si musela sama vykopat hrob, potom byla zastřelena a zahrabána. „Hrdinský čin“ byl dokonán.

Nebo ten děsivý osud mladého truhláře L. a jednoho policisty původem z Horní Blatné. Truhlářský mistr zaměstnával ve své dílně několik cizích dělníků. Asi byl na ně několikrát velmi přísný, když nepřiložili ruku k dílu. Zmíněný policista tehdy podle předpisů záležitost vyšetřoval. To jim však po kapitulaci přišlo drahé. Oba byli chyceni a přivázáni za vlak, který jel z Nejdu do Potůčků. Byli přivázáni k poslednímu vagonu. Bestiální gardisti na plošině vagonu se bavili tím, jak ti dva nešťastníci museli za vlakem běžet. Truhlář byl usmýkán k smrti, policista zůstal bezvládně ležet. S vynaložením posledních sil se doplazil k osamělému domku, kde se mu dostalo první pomoci. Potom prchl

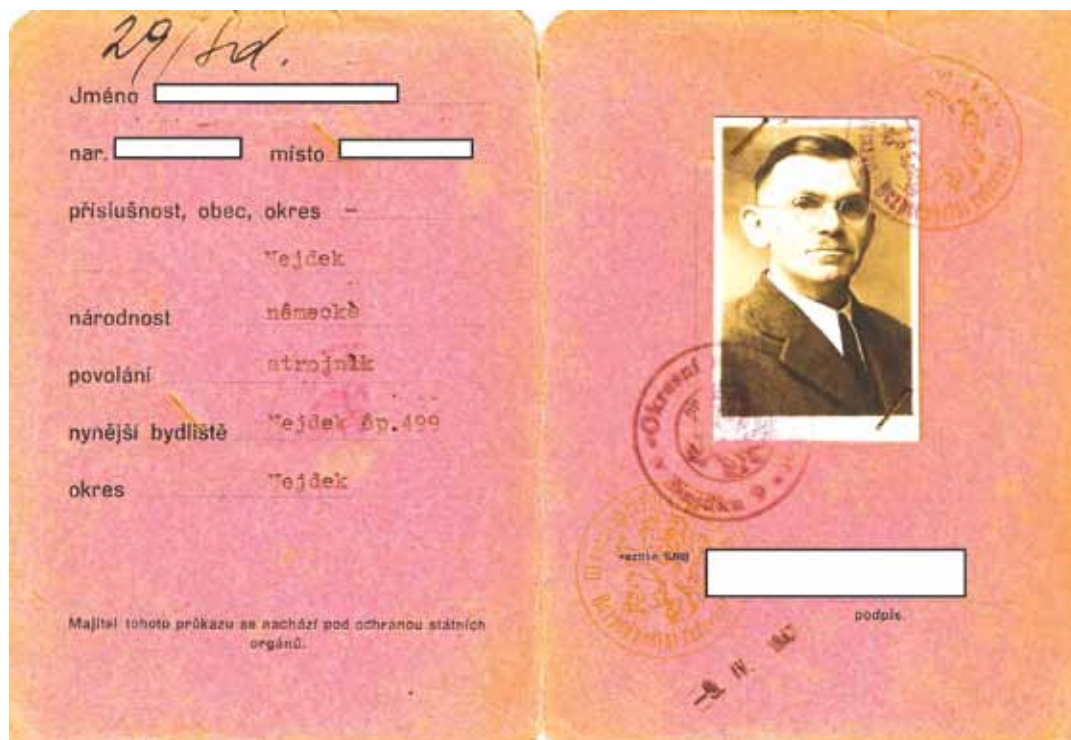
přes blízké hranice. „Z truhláře L. zůstala jen kaše,“ konstatoval často zaměstnaný hrobník. „Musel být do rakve nabrán lopatou...“

Němci nesměli na chodník, museli chodit mimo. Při neuposlechnutí tohoto nařízení byli bití. Došlo při tom i ke komické situaci. Několik týdnů po kapitulaci se najednou objevilo několik mých nejdeckých kamarádů. Měli na sobě uniformy francouzského námořnictva, jugoslávských partyzánů, převažovaly však uniformy anglického vojska. Poznal jsem jich mnoho, protože v roce 1938 po obsazení Sudet emigrovali do Anglie. Byl jsem zaražen a radostně překvapen, když mě všichni srdečně zdravili. S nimi jsem směl zůstat na chodníku. Moji námitku, že musím chodit mimo chodník, odbyli mávnutím ruky: „Nic takového, zůstaneš na chodníku!“ Dali mi své zahraniční cigarety a také kousek salámu a chleba. Tihle kamarádi byli vlastně králové. Mnohý uniformovaný gardista mé kolegovi vojensky zdravil. Často mě odváděli z práce, abych nemusel chodit příkopem.

Úřad starosty byl postupně obsazován Čechy. Byli mezi nimi odporní jedinci. Tak například jeden, který byl odpovědný za obsazování domů a bytů. Co slz jsem viděl prolít, když se některá nešťastná žena snažila zabránit vystěhování. Bylo však beznadějně se snažit tomu zabránit. Neznal slitování.

Asi osm dní po kapitulaci přijeli Rusové. Ubytovali se v tábore, kde byli dříve cizí dělníci. Vzadu u viaduktu na velké louce měli svá stáda dobytka, o která tam pečovali. Mnoho dětí přicházelo s konvicemi a se strachem v očích prosily při dojení krav o mléko. Nebyly nikdy odehnány. Rusové jim naplnili nádoby až po samý okraj. Možná že se jinde ruští vojáci nechovali vždy dobře, avšak je jisté, že my jsme u nich našli trochu ochrany. Brzy jsme poznali, že se Češi a jejich osvoboditelé nemají příliš v lásce. Češi se cítili jako pánové a Rusové jako osvoboditelé. Otěže v rukou však zatím měli Rusové.

Jednou jsem právě kreslil podobiznu prezidenta Masaryka. Měl jsem totiž prázdný rám, ve kterém kdysi visel jeden ošklivý člověk s pitomým knírem a ohavnou

Průkaz antifašisty získávali političtí odpůrci SdP (později NSDAP)

pěšinkou na hlavě. Ten na nás přivolal to neštěstí! A právě v tomto rámu měl „náš“ starý Masaryk zaujmout své „čestné místo“. Prezident Masaryk kdysi za našeho dětství visel ve všech školních třídách. Když jsem tak ten portrét kreslil, vpadl do místnosti Rus, jako obvykle si vše prohlédl, postavil se za mne a přihlížel mému kreslení. Mluvil na mě rusky, jenže jsem mu nerozuměl ani slovo. Prstem ukazoval na Masaryka, pak na sebe a na mě. Nepřišel jsem na to, co chtěl.

Stejně rychle jak přišel, zase odešel. Za deset minut tam však zase stál. Mával nějakou fotografii, položil ji na starého Masaryka a objel prstem její obrysy. Teprve pak mi svítl: měl jsem nakreslit jeho podobiznu právě tak velikou, jako byla ta Masarykova. Ano, souhlasil jsem. Za dva dny si měl svůj portrét odnést. Potom Rus sáhl do kapsy a položil na stůl dvě ruská vyznamenání. Naznačil, že je mám na portrét také nakreslit. Přesně za dva dny byl zpět, aby si odnesl svůj zvětšený portrét. Zdálo se, že je spokojen, protože si s úsměvem prohlížel svou věrnou podobiznu se čtyřmi válečnými vyznamenáními. Odešel, avšak za čtvrt hodiny se opět vrátil, do-

provázen jiným Rusem. Mé ženě vyklopil na stůl asi dva kilogramy masa a malý pytlík soli, protože tenkrát nebyla k dostání. Ten druhý Rus chtěl být také namalován. Pomyslel jsem si, že když nebude chtít nic jiného, tak tohle ještě zvládnou. Někou dobou jsme potom měli co jíst a soli bylo tolik, že by vystačila na celé roky.

Se šikanováním od gardistů bylo spojeno i brání cenných věcí, například rádií, fotoaparátů, dalekohledů, hudebních nástrojů, lyží, šperků, jízdních kol apod. Měl jsem harmoniku, kytaru a fotoaparát. Odrhával jsem si od úst, abych si je mohl pořídít, a teď bych měl o ně přijít? Ne, nikdy! Raději bych je hodil do Zinnerova rybníka. V nesnázích jsem náhle dostal nápad. Znal jsem se s Rusem Ivanem, který často pobýval u mých rodičů. Zeptal jsem se ho, zda by moji harmoniku a kytaru vzal do ruského tábora. Tomu Ivanovi bych všechno srdečně rád věnoval, jen ne gardistům! Ano, odpověděl Ivan, udělám to. Tak se dostaly mé těžce nabyté hudební nástroje do tábora Rusů. Řekl jsem o tom odvážném činu svému novému českému příteli M. Nikdy mě svým nenávistí naplněným krajanům neprozradil. Nikdy jsem mu to nezapomněl a nezapomenu.

Často jsem se vydával směrem na Bernov – Lesík, abych od sedláka Hännri-Sefta přivezl mléko pro naše malé dítě. Při jedné takové cestě jsem zažil smrtelný strach. Bylo to o několik týdnů později, asi v srpnu, protože byl horký letní den. Hruzný vývoj události se blížil ke svému vyvrcholení. Opět jsem použil postranní stezky, avšak na zpáteční cestě přes opuštěné louky jsem z dálky uviděl českého partyzána, jak mi silně ozbrojen a s těžkým rancem jde vstříc. Otočit kolo a dát se na útěk bylo pozdě, protože mě spatřil dříve. Kdybych utíkal, byl bych podezřelý a on by hned střílel. Nezbylo mi proto nic jiného než jet dál. Když jsem byl od něho vzdálen několik metrů, uchopil samopal, zastavil se a čekal, až k němu dojdou. Byl to Čech jak poleno a se zlým výrazem. Poklepal samopalem nejprve na přední kolo, potom ukázal na moji plnou konev mléka a chtěl vědět, co je uvnitř. „Mléko pro mého synka,“ řekl jsem česky. Vypadal však nerozhodně a já jsem v nesnázích jen tak mimochodem česky řekl, že jsem zaměstnan v úřadu starosty a pln strachu jsem česky vyslovil všechna jména osob, které se mnou v úřadě pracovaly. Zdálo se, že ty Čechy zná, byl

však ještě stále na pochybách. Potom přehodil zbraň přes rameno, otočil se a naznačil mi, abych šel s ním. Šli jsme vedle sebe mlčky asi čtvrt hodiny. Potom se mu asi zdálo tempo příliš pomalé. Náhle mi poručil nasednout na kolo a řekl jen „weg“. Vyjel jsem pomalu. Měl jsem zase strach: „Teď tě zastřelí!“ Nic se však nestalo. Horempádem jsem vyrazil teprve až za zatáčkou, když jsem toho zlosyna měl z očí. Potom jsem jel jako o život. Ani pes by po mně neštěkl, kdyby mě zastřelil. Nebyl bych první. A pak – šel pěšky a moje kolo by se mu dobře hodilo. Ten partyzán byl asi na loupežné výpravě.

Na podzim byli Rusové náhle staženi. Pro nás Němce to bylo nepochopitelné. Co mám říci? Den předtím přinesl náš Ivan v noci a za mlhy moji harmoniku a kytaru opět zpátky k mé matce. Teď jsem je měl zase, své milované nástroje!

Ačkoli Rusové nebyli našimi přáteli, byl jejich odjezd pro nás Němce velký šok. Je skutečností, že mnozí plakali, když „náš“ Ivan odjížděl na koni a za ním ve vojenském šiku jeho Rusové. Odpochodovali směrem na Karlovy Vary. Nyní jsme byli zcela a nemilosrdně vydáni napospas gardistům. Život se pro nás stal peklem.

Již počátkem října 1945 opustili mnozí dobrovolně svou milovanou vlast. Naložené vozy s posledním majetkem projížděly náměstím ve směru na hranice. Stejně tak jako v únoru tohoto roku, když do Nejdku přijížděly vozy z východu, odjížděli nyní naši lidé vstříc nově, nejistě budoucnosti. Mnozí si mysleli, že se jednoho dne zase vrátí. Byla to však utopie, pouhá fantazie.

**Překlad německých textů
Miroslav Holeček**

**překlady textů sestavil
a úvodní slova napsal
Pavel Andrš**

Zdroj:

Achtner, Franz: Wie es daheim einst war (bez údajů o vydání)
Vyhánění Čechů z pohraničí 1938.
Vzpomínky. Praha 1996.

www.portafontium.cz (kroniky města Nejdku)

Skoky u Žlutic (Maria Stock), 1. 5. 2013 Pout' českoněmeckého porozumění

Květnová pout' ve Skokách má dlouhou tradici, i letos se tu setkala zhruba 200 poutníků z blízka i z dále. Hlavním celebrantem byl plzeňský biskup Mons. František Radkovský, který se u oltáře setkal s dalšími duchovními, již mají ke Skokům blízko nejen geograficky. Patřil k nim opat Kanonie premonstrátů Teplá P. Filip Zdeněk Lobkowicz se svými spolubratry, rektor ADS ČVUT Praha P. Vladimír Slámečka i příslušníci řádu oblátů z Plas. O důstojný hudební doprovod bohoslužby se postaralo Kolegium

pro duchovní hudbu pod vedením Víta Aschenbrennera, které se pak odpoledne blíže představilo svým hudebním recitálem.

Skoky uvítaly také mnoho německých krajanů, mezi nimi i významné hosty: ministra kultury Svobodného státu Bavorsko Dr. Ludwiga Spaenle, vedoucího památníku v koncentračním táboře Flossenbürg Jörga Skreigeleita, předsedu bavorské centrály pro politické vzdělávání Wernera Karga, evropského poslance CSU a mluvčího Sudetoněmeckého krajanského sdružení Berndta Possel-

ta, jednatele Paneuropaunion Johannese Kijase a parlamentní sekretářku Stephanii Waldburg.

Mohutný barokní kostel Navštívení Panny Marie v někdejší sudetské osadě Skoky (Maria Stock) býval jedním z nejslavnějších mariánských poutních míst v Čechách, proslaveným stejně jako dodnes známé Lurdy zázračnými uzdraveními a zdejší „Panenkou Skákavou“ – Pannou Marií Skokovskou (více na www.skoky.eu).

Petr Linhart

foto Lucie Haschková, Richard Šulko

Ausburg, 18. a 19. 5. 2013 64. sudetoněmecké dny

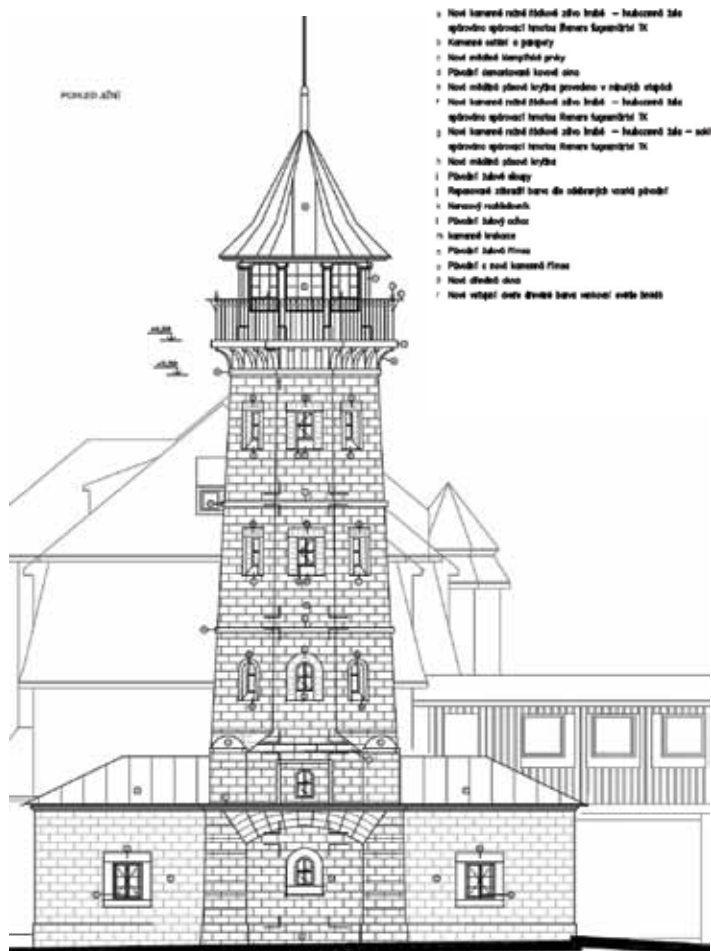

V loňském roce zamířili tři členové o. s. JoN – Jde o Nejdek do Norimberku, aby zde na Sudetoněmeckých dnech prezentovali Nejdek a činnost sdružení. Letos se setkání zúčastníme s heslem „Nejdecký region se představuje / Region Nejdek (Neudek) stellt sich vor“. V rámci navázané spolupráce budeme prezentovat také měsíčník Krušnohorský LUFT / Herzgebirge.

Pavel Andrš,
předseda o. s. JoN –
Jde o Nejdek

Rozhledna na Klínovci povstává z trosek

Regenerace vrcholu Klínovce – jižní pohled (JURICA a.s., technický výkres, prosinec 2012)

Vrchol Klínovec se svou nadmořskou výškou 1 244 m, kterou ještě zvyšuje zdejší horský hotel s rozhlednou, vytváří přírodnou dominantu Krušných hor. Tak nádherné výhledy na českou i saskou část Krušných hor včetně nedalekého Fichtelbergu, na České středohoří, Doupovské hory, Slavkovský les a dokonce i Šumavu jinde nenajdete. Po letech chátrání se nyní Klínovec opět probouzí k životu.

Rozhledna na Klínovci do roku 1945

O Klínovci se zmiňuje již v 16. století jáchymovský farář Johannes Mathesius. První důkazem, že výhled z Klínovce na další horská pohoří je opravdu kouzelný, je, že už v roce 1817 zde stála jednoduchá dřevěná pyramida, kterou pak v roce 1838 poštmistr Florián Makasy a jáchymovský hostinský Petr Weigl nahradili otevřeným glo-

riem. A protože Klínovec, jako jeden z mála vrcholů českých hor, byl i v minulosti přístupný po silnici, stal se cílem výletů lázeňských hostů, kteří z Karlových Varů vyjžděli v kočárech až na vrchol. Bohužel v roce 1868 vyhlídková věž shořela.

Když v květnu 1880 vznikl v Jáchymově krušnohorský vlastivědně-

Klínovec kolem roku 1930

-turistický spolek Erzgebirgsverein, usnesli se jeho členové hned na první schůzi, že postaví na Klínovci rozhlednu. Už v roce 1880 postavili provizorní dřevěnou věž a další tři roky připravovali projekt a sháněli peníze. Pozemky potřebné pro stavbu poskytlo darem město Jáchymov. V červenci 1883 započali se stavbou kamenné rozhledny, kterou dokončili v roce 1884. Stavba přišla na 4 300 zlatých, byla vysoká 24 m a na vrchol věže vedlo 75 schodů. Rozhledna, slavnostně otevřená 3. srpna 1884, byla pokřtěna jménem císaře Františka Josefa I. na Kaiser-Franz-Josef-Turm.

Počet návštěvníků velmi rychle vzrůstal a už v roce 1885 navštívilo vrchol 6 000 lidí! Kvůli silnému větru, který vane na Klínovci téměř po celý rok, byla v roce 1888 vrchní plošina rozhledny zastřešena. S rozvojem turistiky bylo rozhodnuto o přístavbě k ubytování a malé hostinské místnosti. Přístavba byla otevřena 18. srpna 1893 a v provozu byla každoročně od 1. května

do 30. září. Postavena zde byla i stáj pro osm koní.

V červnu 1897 byla na Klínovci zřízena také poštovní stanice, která za první léto provozu odeslala do Božího Daru přes 7 000 zásilek! V roce 1907 byla přistavěna ještě jedna budova pro Jubilejní výstavu řemeslných a průmyslových výrobků z Krušnohoří, uspořádanou v roce 1908 na počest císaře Františka Josefa I. Vznikla tak zde prostorná hala ozdobená stylovým kazetovým stropem. Na každé kazetě byl znak města, zastoupeného svými výrobky na výstavě.

Před vypuknutím první světové války byl hotel rozšířen a bylo přistavěno další patro. Současně byla dřívější stáj přestavěna na další ubytovací prostory a celý komplex byl opláštěn dřevem. V roce 1913 měl hotel 40 ubytovacích místností pro 80 lidí.

Koncem dvacátých let byl komplex znovu rozšířen a počet lůžek se zvýšil na 100. Počet turistů prudce vzrůstal i díky tomu, že na vrchol pravidelně jezdil autobus z Karlových Varů. Z výstavní haly se stala restaurace a centrum nového objektu, který byl dokončen v roce 1927. Dva roky poté jedna budova vyhořela, ale byla opravena do dnešní podoby.

Restaurační prostory měly tři velké místnosti: Dotzauerův sál (nazvaný po rytíři Richardu Dotzauerovi, rodákovi z Kraslic a významném podnikateli a podporovateli ekonomického rozvoje Krušných hor), Sobitschkův sál (po Josefu Richardovi Sobitschkovi z Wiesenhagu, rodáku z Loučné a zakladateli tamějšího rukavičkářství) a Mülle-

Klínovec v roce 1910

rův sál – ten byl pojmenován po okresním školním inspektorovi Antonu Müllerovi, který byl dlouholetým předsedou jáchymovského krušnohorského spolku.

Poválečné chátrání

Po druhé světové válce se do objektů hotelového komplexu ani do rozhledny neinvestovalo a prováděly se jen ty nejnutnější opravy. Rozhledna i hotel byly sice prohlášeny za nemovitou kulturní památ-

a zjišťování všech potřebných skutečností se zastupitelstvo Božího Daru rozhodlo na svém 17. zasedání 7. 8. 2003, že celý komplex koupí společnost Služby Boží Dar s.r.o., jejímž je město 100% vlastníkem. A hned v tomto roce byly zahájeny opravy a údržby podle finančních možností společnosti. V letech 2003–2009 byly vynaloženy náklady ve výši 6 589 000 Kč, z toho hradilo město Boží Dar 2 084 000 Kč a Služby Boží Dar 4 505 000 Kč.

Klínovec před rekonstrukcí (foto Jan Prudík)

ku, vedenou v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek České republiky, ale to bylo vše. V roce 1990 přešel horský hotel s rozhlednou do vlastnictví města Jáchymov, který následně celý komplex prodal.

A to byl začátek devastace. Ve vlastnictví komplexu se vystřídala řada společností, aniž projevil snahu cokoliv opravit. Poslední vlastník pak v roce 2003 oslovil město Jáchymov, zdali nemá zájem o koupi Klínovce jako celku – tj. hotelového komplexu a rozhledny včetně celého souvisejícího areálu. Když Jáchymov odmítl, byl osloven Boží Dar. Po mnoha jednáních

Město si velice váží přístupu Ministerstva kultury ČR, Karlovarského kraje a Nadačního fondu Klínovec, jejichž příspěvky činily celkem 1 107 000 Kč.

Znovuzrození Klínovce

V roce 2009 odkoupilo město Boží Dar od společnosti Služby Boží Dar budovu rozhledny. Od té doby činilo a činí všechny kroky k tomu, aby vrátilo vrcholu Klínovce jeho proslulost. Zastupitelstvo Božího Daru rozhodlo, že postupně bude provedena rozsáhlá obnova a rekonstrukce s cílem opětovně zpřístupnit objekt veřejnosti do roku 2013. Nebyla a není

to cesta vůbec jednoduchá, protože finanční náročnost investice by byla značná i pro mnohem větší města, než je Boží Dar.

Už od 90. let minulého století spolupracuje Boží Dar s příhraničními obcemi Kurort Oberwiesenthal a Breitenbrunn. V rámci programů Phare CBC a INTERREG III A přinesla tato spolupráce řadu úspěšně realizovaných projektů. Pro záchranu rozhledny Klínovec a umožnění přístupu k němu zpracovalo město Boží Dar společně s partnerskou obcí Breitenbrunn dvě žádosti o poskytnutí dotace z Programu CÍL 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007–2013. Obě projektové žádosti byly přijaty, dotace činí celkem 90 %.

První projekt (Zařízení a infrastruktura cestovního ruchu v oblasti Centrálního Krušnohoří – 1. etapa) zahrnuje komplexní rekonstrukci rozhledny Klínovec a také rekonstrukci přístupové stezky. Celkové náklady stavebních prací činí více než 11 milionů Kč, k tomu je nutné připočítat projektové práce, práce stavebního dozoru, autorského dozoru a administraci – celkem více než 14 milionů Kč.

Stavební práce (komplexní rekonstrukci rozhledny, tj. postupnou demontáž jednotlivých kamenných dílů, jejich označení a ukládání pro opětovné osazení) provádí pod průběžným dohledem orgánů památkové péče společnost Chládek & Tintěra a.s. na základě výběrového řízení podle zákona č. 137/2006 Sb. Už při zahájení stavby bylo přítom zjištěno, že věž je vychýlená o více než půl metru, a proto bylo místo rekonstrukce doporučeno – po projednání s orgány památkové péče – její rozebrání a postavení částečné repliky. A protože v současné době jsou komunikační standardy na jiné úrovni než v době vzniku věže, budou na jejím vrchním ochozu nainstalovány webové kamery, které budou snímat aktuální záběry okolní krajiny a přenášet je na webové stránky Božího Daru. V přízemních místnostech věže vznikne expozice o historii rozhledny Klínovec – i se záběry z webové kamery, což ocení zejména ti, kteří nebudou moci vystoupat po schodech na vrchní ochoz.

A protože chceme, stejně jako naši předchůdci, zajistit návštěvníkům co nejlepší přístup na vrchol Klínovce, uskuteční se ještě projekt Přeshraniční dopravní propojení v oblasti Centrálního Krušnohoří – 2. etapa. Půjde o zásadní rekonstrukci komunikace III/2199 od odbočky ze silnice II/219 Boží Dar – Vejprty, při němž bude silnice rozšířena ze současných 5,5 na 6,0 metru (tj. na minimální zákonnou šíři) a vznikne zde i 5,5 metru široký pruh pro kolmé stání vozidel. To je důležité a potřebné zejména v zimním období. Rekonstrukce se týká i vodohospodářské infrastruktury a rozvodu elektrické energie. Stavbu provádějí Vodohospodářské stavby Teplice, spol. s r. o., na základě výběrového řízení podle zákona č. 137/2006 Sb.

Průběh obou těchto, ale i dalších projektů realizovaných městem Boží Dar mohou všichni sledovat na webových stránkách www.bozidarsko.eu. Kromě popisu projektů je zde i podrobná fotogalerie: některé záběry jsou opravdu „den po dni“. V loňském roce tak bylo možné sledovat, jak rozhledna před očima mizí. A letos

Klínovec 30. 7. 2012 – lešení před dokončením, rozebrané oplocení ochozu

budeme sledovat její nový zrod v plné kráse.

Oba projekty budou dokončeny v říjnu 2013. Doufáme, že ke slavnostnímu otevření rozhledny nám počasí bude přát a po nové silnici se všem návštěvníkům bude bezpečně jezdit.

Olga Zámostná, Boží Dar

Židovské rodiny v Nejdku (dokončení)

Heinz Henisch s otcem a matkou roku 1936

V první části vyprávění (Luft 4/2013) popsal Franz Achtner svůj vztah k některým příslušníkům židovské komunity v Nejdku. Zmínil se o Heinzi Henischovi, budoucím autoru knihy „První tanec v Karlových Varech“, o přátelství se sourozenci Ernstem a Terezíí Brücknerovými a dalšími. Čtenáři Luftu se rovněž dověděli o osobním vztahu překladatele k autoru vyprávění a o záměru vydat překlad jeho dalších memoárů (více na www.znkr.cz Fotogalerie – o. s. Jde o Nejdek).

Roku 1938 došlo k politickému převratu. Celý Nejdek jásal při vstupu německého vojska. Většina z nás však nevěděla, jaké utrpení nastalo pro naše nejdecké Židy. V noci na 1. října Češi a také

všichni Židé z Nejdku odešli. Také Max Brückner, otec Ernsta a Teresie. Matka s dětmi zůstala. Byla přece Němka a děti byly katolícky pokřtěné. Výstavní dům Brücknerů byl nabídnut obchodníkovi s textilem Stöcknerovi a ten jej tak získal. Heinz Henisch o mnoho let později, když žil v USA v Pensylvánii, podrobně popsal v knize První tanec v Karlových Varech cestu utrpení své rodiny.

V prvních dnech po připojení k Německu panovalo mezi obyvatelstvem nadšení. Začaly se však projevovat první násilnosti vůči Židům. Joschi (Josef) Hoffmann, vedoucí Všeobecné zdravotní pokladny (Allgemeine Ortskrankenkasse), byl s okamžitou platností sesazen a přidělen na podřadné místo v úřadu starosty. Pan Hoffmann se oženil s dcerou Žida Ottla

Schulze. Ta však po připojení Sudet k říši uprchla i s otcem do zahraničí.

Mládež se hrnula do Hitlerovy mládeže (Hitlerjugend, HJ) a dívky do Svazu děvčat (Bund der deutschen Mädchen, BdM). Wolfi Deimer byl hned jmenován vůdcem HJ. Ernst Brückner za ním přišel se svým katolickým křestním listem v ruce a prosil o přijetí do HJ letectva. Wolfi se ocitl mezi dvěma mlýnskými kameny. Věděl dobře, že se Ernst jako poloviční Žid nemůže stát členem HJ. Wolfi sice Ernsta utěšoval, ale ten se pravdu dověděl oklikou. Jednoho dne zmizel. Ernst věděl, že ve své vlasti nemá budoucnost. Přes Švýcarsko se dostal – chcete-li, utekl – do Anglie.

Smutnější byl osud Teresie. Její matka, paní Brücknerová, rozená Bauerová, provozovala výrobu bílého zboží dále. Mohla dokonce najmout další pracovní síly, protože poptávka po ložním prádle enormně vzrostla. Teresie se stala hezkou dívkou a pracovala nyní v podniku své matky. Nebo svého otce?

Mírová doba netrvala dlouho. Dne 1. září 1939 začala nešťastná krvavá druhá světová válka. Vše se rázem změnilo a pronásledování Židů začalo naplno. My v Nejdku jsme již žádné neměli, bylo však známo, že Teresie měla židov-

ského otce. Žila ve strachu, co ji čeká. Bude odvečena, dostane se do pracovního tábora, nebo někam v Německu do zbrojní výroby? Měla však nepopsatelné štěstí. Její příbuzní děda Bauer a také strýc se stali velkými nacisty. Byli dokonce pověřeni politickými úřady. Mohla vděčit svému dědovi, že směla zůstat v podniku své matky. Přesto žila ve strachu, protože nejvyšší vedení nacistů bylo nevypočitatelné a nemilosrdné.

Teresii jsem dobře znal již od svého raného mládí. Téměř denně jsem ji vídal, protože jsem musel chodit na poštovní úřad přes jejich dvůr. Setkávali jsme se i privátně; chodili jsme do kavárny vdovy Rummichové, která měla čtyři dcery. Vydávali jsme se spolu do restaurace v zooparku na Křížovém vrchu nebo jsme jezdili na kolech na pláž v Nové Roli, protože i ona dobře plavala. Měla vždycky něco dobrého ke svačině, dokonce vídeňský řízek. Měl jsem ji rád a i ona byla se mnou ráda. Věděl jsem a i ona asi tušila, že vzhledem k jejímu původu nás nečeká žádná velká budoucnost. Zřetelně jsem to dostával najevo od kamarádů, a to i těch, kteří dříve nebyli příznivci nacistické strany. Poukazovali na to, že Teresie je poloviční Židovka a že by pro mě mohlo být nebezpečné si s ní něco důvěrnějšího začínat. Jako bych

Franz Achtner s kamarády v dubnu 1936. Horní řada zleva: Walter Neudert (roku 1944 padl v Rusku), Franz Achtner (zemřel 25. 1. 2011), Pepperl Fuchs (tehdy žák hudební školy), dolní řada zleva: Karl Felder, Rudi Kolb (zakrývá si tvář, výborný klavírista, padl v Rusku v roce 1944), Ernst Brückner (na počátku války emigroval, vstoupil do anglické armády)

Děkovný dopis TGM za gratulaci ke třetí volbě prezidentem (JUDr. Henisch, otec Heinze Henische, byl vlivným funkcionářem německé Sociálně demokratické strany)

to sám nevěděl! Byla to žárlivost těchto milých kolegů?

V červnu 1941 jsem byl služebně přeložen na cínový důl v Rolavě, protože podnik, kde jsem pracoval, nebyl pro válečnou výrobu potřebný. To asi přispělo k tomu, že se naše dobré soužití pomalu vytrácelo, až nakonec úplně přestalo.

Během silné zimy roku 1941 jsem se musel často k šachtě brodit hlubokým sněhem, protože se autobus až tam nedostal. Tím utrpěla moje nemocná noha. Roku 1942 jsem byl v Mnichově-Harlachingu

operován. Po propuštění z kliniky jsem byl opět povinen sloužit, tentokrát v úřadu starosty v Nejdku. Setkal jsem se tam s panem Hoffmannem, přeloženým sem za trest. Tentokrát byl odsouzen k tomu, aby každý měsíc vydával občanům potravinové lístky.

Ve válečných letech jsme my mladí chlapi, kteří jsme ještě nemuseli rukovat do armády, jezdili do Karlových Varů do varieté Orfeum (nyní Národní dům). Tam jsem se v červenci 1943 seznámil se svojí budoucí manželkou. Dne 28. prosince 1943 jsme měli svat-

bu v Šumperku, rodišti mé ženy Hildy.

Několik dnů po konci války se vrátil Ernst Brückner jako britský voják do své vlasti. Také Ernst Lippert, který roku 1938 uprchl společně s jinými mladými sociálními demokraty do Anglie, se vrátil jako britský voják. Přišli i kamarádi, kteří na sobě měli různé uniformy. Přeběhli za války na protivníkovu stranu. Tak mě překvapil hrdina Walter Held, který byl kdysi vysokým vedoucím HJ. Vrátil se jako Titův partyzán z Jugoslávie. Běhal hrdě po náměstí sem a tam.

Potom se objevil Bub Gottfried, dřívější příručí prodejny jízdních kol. Hlásil se jako příslušník francouzského námořnictva. Došli si pro mě na úřad starosty a já s nimi směl jít po chodníku, ačkoli jsme my Němci museli chodit mimo chodník.

Mnoho nejdeckých obyvatel dobrovolně opustilo vlast. Bylo mnoho sebevražd, také drogist Tachezy spáchal sebevraždu. Pro nás Němce nebyla žádná nadějná budoucnost. Když se ke mně jednou dostalo, že i já s rodinou mám být poslán do vnitrozemí na polní práce, byl jsem rázem rozhodnut také dobrovolně odejít. Mému rozhodnutí napomohla nabídka příbuzných mojí ženy vzít nás k sobě do Drážďan. Dne 3. prosince 1945 jsme s těžkým srdcem opustili Nejdek. Moji rodiče a teta Olga se připojili k naší ubohé výpravě.

Teresie přirozeně v Nejdku směla zůstat. Zpočátku se mohla těšit ze své znovunabyté svobody. Ačkoli s ní byl zase bratr, její život se nestal lepším, protože s ní už nebyl nikdo ze starých přátel. Mnozí padli ve válce, všichni zbylí museli Nejdek opustit a jednoho dne zmizel i bratr Ernst. Vrátil se do Manchesteru, kde si během let vybudoval novou existenci.

Také německý Nejdek už nebyl. Teresie zůstala doma, byla hrdou majitelkou pozůstalosti svých rodičů. Zkoušela to v různých povoláních, ale nikdy to nebylo to pravé. Většina přítelkyň odešla svobodně do Německa podle hesla z roku 1938 „Wir wollen heim ins Reich“ (chceme domů do říše). Nyní tedy byly v říši, ale nedobrovolně. O několik let později se Teresie provdala za Čecha. Její starý Nejdek však už nebyl, a tak jednoho dne opustila i ona se svým mužem vlast. Nový život začala někde v Hessensku.

Léta plynula a spojení s Teresíi už nebylo. Od přátel jsem se dověděl, že Ernst Brückner v Manchesteru dlouho nežil. Zemřel brzy. Také o Teresii jsem už neslyšel. Potom jsem se dočetl v krajanském časopisu Neudeker Heimatbrief, že ve vysokém věku odešla na věčnost.

**Vyprávění Franze Achtnera
přeložil Miroslav Holeček**

Doporučujeme kulturní

Kulturní akce a společenské akce

- 19.5. - Mariánské pobožnosti (Einsiedelská kaple, Ostrov; 17:00)
25.5. - Muzejní noc bude souznít s výstavou „Ještě jsme ve válce“. Hudební vystoupení písničkáře Levorukého Edy, divadelní vystoupení a přednáška se ponesou v duchu boje proti nedemokratickým režimům. (Muzeum Karlovy Vary; 17:00–20:00)
 26.5. - Mariánské pobožnosti (Einsiedelská kaple, Ostrov; 17:00)
 1.6. - Dětský den na Ježíškově cestě – zastávky s úkoly, hrami a lumpárnami budou mít společné téma Krušnohorské pověsti. Ve sportovním areálu Novako si nejen děti mohou před i po absolvování stezky zařadit. Vstupenky budou k dispozici v Infocentru Boží Dar, v KPZ a v areálu Novako.
 1.6. - Dětský den (Abertamy)
 1.6. - Dětský den (fotbalové hřiště, Nové Hamry; 15:00)
 2.6. - Den dětí – Indiánská stezka (lesopark, Pernink; 14:00)
 2.6. - Jarní burza pro děti a dospělé. Potřeby do domácnosti, oblečení, hračky aj. můžete prodat nebo směnit. Pro děti budou připraveny malé stánky, kde si mohou vyložit své zboží – nejlépe hračky, sportovní potřeby atd. Děti budou mít stánky i pohoštění zdarma. (park, Boží Dar; 10:00)
 8.6. - Zpívání u pomníku Antona Günthera (náměstí, Boží Dar)
 8.6. - Uctění památky Nikose Kazantzakise (náměstí, Boží Dar)
 15.6. - Setkání německých rodáků (Hotel Seifert, Nové Hamry; 12:00)
 14.–16.6. - Abertamská pouť (Abertamy)

Koncerty, divadla

- 18.5. - Divokej Bill (Zámecký park, Ostrov; 19:00)
 24.5. - Horkýže Slíže – Tour 20 let (Amfiteátr Loket; 20:00)
25.5. - Jaroslav Hutka (areál TS Abertamy, bistro „U lišáka“; 19:00)
 25.5. - V. Mišík & Flamengo + L. Pospíšil & 5P + T4 (Amfiteátr Loket; 18:00)
 29.5. - Lucie Poláčková: Slečna Abigail (divadelní sál DK Ostrov; 19:30)
 30.5. - Lenka Dusilová & Beata Hlavenková (Divadlo Husovka; 19:30)
 31.5. - Lucie Bílá + No Name (Amfiteátr Loket; 20:00)
 1.6. - Nightwork + MIG21 (koupaliště Michal, Sokolov; 19:00)
 6.6. - Jan Budař & Eliščin Band (Galerie umění Karlovy Vary; 19:30)
 7.6. - Slavnostní multižánrový koncert – křest CD Sinael/Česká škola (Lázně III., K. Vary; 19:30)
 7.6. - Joe DiPietro: Potichu to neumím, jsem vášnivej! – představení divadelního souboru Jirásek z Nejdku (kino Pernink; 19:00)

Výstavy, přednášky

- 16.5. - Mgr. Lukáš Svoboda: Od pěstního klínu k ručnici (Muzeum Nejdek; 17:00)
 18.5. - MUDr. Pavel Šolc: Karlovarská léčba – její vývoj a logika (Muzeum Královská mincovna Jáchymov; 17:00)
 22.5. - Přemysl a Pavla Tájkoví: Putování po Indii a Nepálu (Muzeum K. Vary; 17:00)
 23.5.–26.6. - Zaniklé obce po toku říčky Černá (Městský úřad Abertamy)
 do 26.5. - Umění lovu (Muzeum Nejdek)
 6.6.–15.9. - Loutky z chebských sbírek (Muzeum Nejdek; vernisáž v 17:00)
 12.6. - Jan Nedvěd: Totalitní a autoritářské režimy v Československu (Muzeum K. Vary; 17:00)
 15.6. - Vít Tejrovský: Galapágy (Královská mincovna Jáchymov; 17:00)
 do 16.6. - Jakub Švéda: Fusionpoint (Galerie umění Karlovy Vary)
 do 23.6. - Ještě jsme ve válce (Muzeum Karlovy Vary)
 do 30.6. - Josef Mladějovský: Ona to je vlastně taková utopistická estetika (Letohrádek Ostrov)

Kina

- 18.5. - Asterix a olympijské hry (kino Pernink; 18:00)
 24.5. - Bídinci (kino Nejdek; 17:00 a 19:30)
 25.5. - Dávám tomu rok (kino Horní Blatná; 18:00)
 25.5. - Záblesky chladné neděle (kino Nejdek; 17:00 a 19:30)
 31.5. - Kozi příběh se syrem (kino Nejdek; 17:00)
 1.6. - Kouzelný kolotoč (kino Pernink; 18:00)
 8.6. - Stnívání (kino Pernink; 18:00)

Nová Ves v Horách,

místní část Lesná – Krušné hory nad Jirkovem, 9. 6. 2013

POZVÁNKA: Pohádková Lesná, 5. ročník

Mikroregion Lesenská pláň, město Seiffen a Nadační fond Obnova Krušnohoří pořádají každoročně česko-německý dětský den, finančně podpořený z Fondu malých projektů Programu Cíl 3 na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007–2013.

Na letošek je připraven bohatý program provázený pohádkami a pohádkovými bytostmi. Každý si může vyzkoušet také střelbu z luku, vyrobit dárečky podle starých řemeslných technik v Krušnohorském muzeu, pracovat na hrncířském kruhu, zkusit horolezeckou dráhu, jízdu na koních, obdivovat práci hasičů a mnoho dalších aktivit. Během odpoledne proběhne soutěž o věcné ceny a křest kalendáře Krušné hory očima dětí. Pro velké i malé je připraven kulturní program, občerstvení a doprovodné soutěže.

**24.-25. KVĚTEN 2013
V OBNOVĚ LÁZNÍ JÁCHYMOV**

**LEČEBNÉ LÁZNĚ JÁCHYMOV A.S.
VÁS ZVOLÁ NA SLAVNOSTI!**

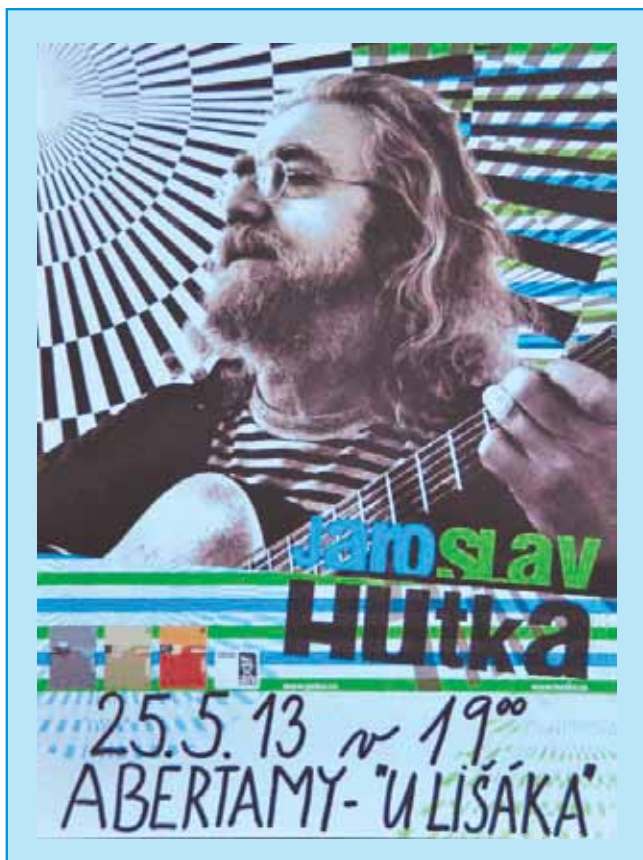
**ZAHÁJENÍ
LÁZEŇSKÉ SEZÓNY
V JÁCHYMOVĚ** V DOBRODRUŽNÉM DUCHU DIVOKÉHO ZÁPADU

SOBOTA 25. KVĚTNA

10:00 hod.	Budíček – koncert country skupiny TREPKA sál v lázeňském parku
11:00 hod.	BARBORA – polední koncert hornické kapely a vystoupení mažonetek MDDM Ostrov pódium před LC Agrícola
12:00 hod.	Polední koncert indiánské skupiny sál v lázeňském parku
12:45 hod.	Seřazení průvodu, hudební doprovod BARBORA před kulturním domem
13:00 hod.	Slavnostní průvod u kulturního domu před LC Agrícola
13:15 hod.	Oficiální zahájení lázeňské sezóny, svěcení pramene pódium před LC Agrícola
14:00 hod.	Jimmy Magura – kovbojská show 1. část pódium před LC Agrícola
14:30 hod.	MARACAS – koncert country skupiny pódium před LC Agrícola
14:30 hod.	Rodinné rodeo na mechanickém býku sál v lázeňském parku
15:00 hod.	Hnedle vedle – divadlo pro děti sál v lázeňském parku
15:30 hod.	Jimmy Magura – kovbojská show 2. část sál v lázeňském parku
16:00 hod.	ABBA World Revival – koncert pódium před LC Agrícola

Slavnostní akce: Váš průvodce hradem a moderátorka **Blanka Svobodová**.
Pro děti připraveny další zajímavé atrakce nejen s indiánskou tematikou: Indiánská dílna, malování na obličej, střelba z luku apod.

a společenské programy a sportovní akce

Pozvánka do 3D kina – Dům kultury Ostrov

Loni v červenci prošlo velké kino první etapou digitalizace, při níž firma XCDData instalovala novou technologii 2D. Zlepšil se zvuk i obraz.

Ve druhé etapě digitalizace byla technologie rozšířena o formát 3D, čímž se podstatně zvětšila nabídka promítaných filmů.

Na první projekci 18. 4. 2013 se přišlo podívat 119 platících návštěvníků a řada čestných hostů a sponzorů. Návštěvníci 3D kina se mohou těšit na takové projekce, jako jsou například Jurský park, Jack a obři, Zambesia, Iron Man 3, Velký Gatsby, Star Trek: Do temnoty, Já padouch 2 nebo Šmoulové.

Program ostrovského kina můžete sledovat na www.dk-ostrov.cz.

Ekologický rok v Sasku

Prostřednictvím projektu Dobrovolný ekologický rok (Freiwilliges Ökologisches Jahr, FÖJ) je nyní i mladým lidem z České republiky mezi 15. a 26. rokem nabízena aktivní účast na praktické ochraně životního prostředí a současně možnost lépe porozumět ekologickým a politickým souvislostem. Dobrovolný ekologický rok také nabízí možnost naučit se, popř. si prohloubit znalosti německého jazyka i lépe poznat sousední stát a jeho obyvatele a aktivně se účastnit přeshraničních aktivit.

Dobrovolný ekologický rok je roční stáž, která začíná zpravidla vždy 1. září a končí 31. srpna následujícího roku. Účastníkům nabízí praxi v ochraně přírody a životního prostředí, ekologickém zemědělství a lesnictví, environmentální výchově a pedagogice, výzkumu v oblasti životního prostředí, technické ochraně životního prostředí, péči a ošetřování zvířat. Možnými pracovišti pro zájemce z Česka jsou **Landschaftspflegeverband „Oberes Vogtland“** (Oberer Berg 76, 08258 Markneukirchen, www.riedelhof.de) nebo **Naturschutzzentrum Erzgebirge gGmbH** (Am Sauwald 1, 09487 Schlettau OT Dörfel, www.naturschutzzentrum-erzgebirge.de). Účastníci Dobrovolného ekologického roku budou pedagogicky vedeni prostřednictvím pracovníků těchto pracovišť a prostřednictvím opatrovníka nositele projektu.

Nabízené podmínky

- ◆ měsíční kapesné ve výši 280 EUR
- ◆ ubytování
- ◆ příspěvky na úrazové a sociální pojištění v plné výši
- ◆ pracovní doba 40 hodin týdně
- ◆ 26 dní dovolené

Jak a kde se přihlásit

Písemnou žádost s tabulkovým životopisem, posledním vysvědčením a 2 pasovými fotografiemi zašlete na adresu nebo e-mail:

IAJ – Institut für Ausbildung Jugendlicher gemeinnützige GmbH
Stadtmühle 1, 09496 Marienberg, Germany
E-mail: foej@IAJ.de

Sport

18.5.–19.5. - Krušnohorský Semmering Cup (MTB mataron). Děti trasy od 200 m – 7 km; MTB 42 km; MTB 30 km (Nové Hamry; 10:00)
Pořadatel: Ski Nové Hamry

18.5. - Běh na Jahodník, kros (Hájek; 11:00)

19.5. - Horský výběh Merklín – Plešivec (sjezdovka Merklín; dospělí 11:00, děti 13:00) Pořadatel: Obec Merklín, Město Abertamy, Lyžařský klub Abertamy

19.5. - Na Blatenský vrch – kolo po silnici, (Chodov u Lidlu; 10:00)
Pořadatel: GIRO Chodov

25.5. - Karlovarský půlmaraton (Karlovy Vary)

25.5. - Časovka okolo Vřesové – kolo, 14 km (Stará Chodovská; 13:00)

15.6. - Xterra Ostrov, Mistrovství ČR v terénním triatlonu, hobby závod jednotlivců a štafet, duatlon pro děti a mládež (Staré náměstí Ostrov)
Pro úspěšné zajištění celé akce je potřeba cca 120 pořadatelů – o pomoc žádá ředitel závodu Jan Novák (tel. 775157345, e-mail: novako@novako-ski.cz)

Krupka, 2. 5. 2013

Podpis smlouvy o partnerství krajů a obcí na hradě Krupka

K podpisu připraveni: (zleva) starostka Měděnce Valerie Marková, starosta Abertam Zdeněk Lakatoš, starosta Krupky Zdeněk Matouš, hejtman Ústeckého kraje Oldřich Bubeníček, hejtman Karlovarského kraje Josef Novotný, starosta Božího Daru Jan Horník, starosta Jáchymova Bronislav Grulich a starosta Horné Blatné Robert Petro

Rytířský sál hradu Krupka se 2. května stal svědkem historické události: podpisu smlouvy o partnerství, kterou zde uzavřeli hejtmani Ústeckého a Karlovarského kraje a starostové šesti měst a obcí, na jejichž území se nacházejí památky vytipované pro zápis na Seznam světového dědictví UNESCO.

Účelem podepsané smlouvy je podpořit přípravu zápisu Hornické

kulturní krajiny Erzgebirge/Krušnohoří na Seznam světového dědictví UNESCO a v případě úspěchu této společné česko-německé kandidatury zajistit správu celého statku tak, aby byly zachovány jeho světově výjimečné hodnoty a byl umožněn jeho udržitelný rozvoj do budoucna. Kraje a obce se podpisem zavázaly ke spolupráci při propagaci, osvětě a prezentaci projektu a k jeho organizační a finanční podpoře. Pod-

pis smlouvy o partnerství rozšiřuje společné prohlášení o spolupráci, které stejné subjekty podepsaly loni 30. dubna v Královské mincovně v Jáchymově.

Jako čestní hosté se slavnostního aktu na starobylém hradu Krupka zúčastnili také náměstkyně ministryně kultury Anna Matoušková, zemský hejtman saského okresu Mittelsachsen Volker Uhlig, radní pro oblast kultury a památkové péče Ústeckého a Karlovarského kraje Jitka Sachetová a Oleg Kalaš a mnozí další.

Krušné hory jsou ve světovém měřítku unikátní obrovskou rozmanitostí nerostných surovin, které

V hornickém: na oslavu podpisu smlouvy si připejží hejtman Karlovarského kraje Josef Novotný (vpravo) a starosta Abertam Zdeněk Lakatoš

zde byly dobývány a zpracovávány po dobu více než 800 let, a velkým množstvím hmotných i nehmotných památek, jež dokládají jak vlastní těžbu a úpravu rud a dalších surovin, tak i související ekonomické, sociální, kulturní a vědecké aspekty vývoje krušnohorského regionu na obou stranách hranice. Česká republika má zatím na Seznamu světového dědictví UNESCO 12 zápisů, Hornická kulturní krajina Erzgebirge/Krušnohoří by se tak stala třináctým. Od zápisu si kraje a obce na české i saské straně pohorí slibují zvýšení mezinárodní prestiže celého regionu a zvýšení turistického zájmu o něj.

Michal Urban

foto Jaroslava Pokludová,
Krajský úřad Karlovarského kraje

Při podpisu: (zleva) starostové Božího Daru, Jáchymova a Horní Blatné – Jan Horník, Bronislav Grulich a Robert Petro

Pernink, 29. 4. 2013

Zajímavý školní projekt dospěl do cíle

O své zážitky z výprav se sedmáci z Perninku podělili se svými spolužáky 29. dubna v perninském KC Krušnohorka

Celoroční projekt „Zaniklé obce po toku říčky Černá“ pro nás 29. dubna skončil. Výstupy z expedic a výprav, z návštěv dolů, muzeí

a výletů do krušnohorské přírody kolem toku Černé, které jsme uskutečnily spolu s našimi vrstevníky ze školy ve Schwarzenbergu, jsme představily svým spolužákům ze ZŠ v Perninku. Krátké vzpomínkové pásmo jsme zakončily filmem, který jsme pro tuto příležitost připravily.

To, co jsme během práce na projektu, zařazeném Karlovarským krajem a sdružením Euregio Egrensis, našly, vyzkoumaly, vytěžily a zažily, jsme zpracovaly do putovní výstavy, která probíhá na území Svobodného státu Sasko už od února 2013. Její první etapa se uskutečnila ve

Práce na projektu se dětem velmi líbila

Schwarzenbergu (viz Luft č. 3/2013) a v současné době se výstava nachází v Antonsthalu v místním muzeu se skanzenem. Od 23. května až do 26. června bude ke zhlédnutí na městském úřadu v Abertamech.

Touto cestou bychom chtěly za pomoc při realizaci projektu poděkovat MÚ Abertamy, naší škole v Perninku a rodičům.

Váše „projektové děti“

Putovní výstava bude od 23. května ke zhlédnutí v Abertamech

Proč Hřebečná nemá kostel

Přední a zadní strana obrázku vydaného u příležitosti sbírky na výstavbu kostela

Usílí Hřebečné o samostatnost se projevilo již počátkem 20. let minulého století alespoň na dopisech vlastním razítkem Hengstererben

Každá druhá i malá veska v Čechách má nebo mívala vlastní kostel, tak je možné, že svůj svatostánek neměla Hřebečná, která podle počtu obyvatel v minulosti rozhodně nebyla miniaturní obcí? Chybělo však málo, a i na Hřebečné mohl kostel stát. Jenže dějinné zvraty konce 30. let minulého století rozhodly nakonec jinak.

Prvním a hlavním důvodem, proč na Hřebečné kostel nebyl postaven, je, že Hřebečná prakticky po celou dobu své historie spadala, pokud jde o samosprávu i církevní záležitosti, pod sousední Abertamy. Farně tak Hřebečná od první chvíle náležela do obvodu abertamského kostela Čtrnácti svatých pomocníků a evidenci křtů, svateb a úmrtí zdejších obyvatel vedli abertamští faráři. V roce 1784 sice začala být pro Hřebečnou vedena samostatná křestní matrika, ale na farní příslušnosti k Abertamům se tím nic nezměnilo. A změnu nepřinesl ani rok 1850, kdy se Abertamy osamostatnily od Jáchymova a staly se poprvé samosprávnou místní obcí. Hřebečná při reformě státní správy samostatnost nezískala – byla jako osada přiřazena k Abertamům. V té době přitom měla Hřebečná kolem 1 260 obyvatel a 163 domů, tedy

jen o málo méně než Abertamy, kde tehdy žilo asi 1 850 lidí v 233 domech.

Hřebečenským se ale ve svazku s Abertamy moc nelíbilo a už v roce 1870 začali usilovat o osamostatnění. Rozluka s Abertamy se však uskutečnila až mnohem později – roku 1927, kdy se Hřebečná stala poprvé ve své historii samostatnou obcí. Oddělení Abertam a Hřebečné bylo potvrzeno výnosem okresního úřadu v Nejdku z 3. listopadu 1927, jeho součástí bylo i přesné vymezení hranic mezi oběma obcemi

a rozdělení jejich majetku. Jednou z prvních věcí, o které se nová obec postarala, bylo zavedení elektřiny – Vánoce 1927 tak již obyvatelé Hřebečné mohli oslavit při elektrickém osvětlení.

Ve druhé polovině 20. a počátkem 30. let minulého století zažívala Hřebečná prudký stavební rozvoj související s konjunkturou rukavičkářské výroby a brzy po osamostatnění se v obci objevily také úvahy o postavení vlastního katolického kostela. Jak uvádí Helmuth Kolitsch ve své Kronice

Hřebečné (Chronik von Hengstererben und die Geschichte der Familie Kolitsch, 2011), již na konci 20. let zakoupil Adalbert Porkert pro zamýšlený kostel základní kámen, byl založen spolek „Vergelt's Gott!“ pro výstavbu kostela a v obci se konaly peněžní sbírky, z jejichž výnosu měla být stavba financována. Kostel měl stát v horní části Hřebečné pod domem č. 187 na pozemku Franze Helda, tedy v „esíčku“, jímž stoupá silnice ze středu Hřebečné směrem na Ryžovnu. Plánům však kuriózně učinilo přítrž odtržení Sudet od Československa a jejich připojení k Říši. Spolková činnost byla v nacistickém Německu zakázána a zabaven byl i všechen majetek fondu, který němečtí obyvatelé Hřebečné na výstavbu kostela shromáždili...

Po druhé světové válce a odsunu německých obyvatel, v jehož důsledku se z obce, jež ještě při sčítání v roce 1939 čítala 1 158 duší, stalo jen torzo, už pochopitelně k výstavbě kostela nedošlo. V té době se kostely už jen bouraly. Hřebečná si pak svou samostatnost udržela formálně ještě do roku 1960, kdy opět splýnula s Abertamy jako jejich osada s necelými 300 obyvateli.

Michal Urban

Kostel na Hřebečné mohl stát kousek pod bývalou školou (foto MU)

Krušnohorské lesy dříve a nyní (2. díl)

Pohled na Fichtelberg od Mysliven přes odrůstající kulturu

Jak se vyvíjely lesy po osídlení Krušných hor

Když v Krušných horách začala vznikat hornická sídla, bylo potřeba dříví jako stavební materiál a palivo pro důlní a zpracovatelské provozy. Obrovská poptávka dolů diktovala od počátku množství a kvalitu těžného dříví, již se museli podřídit lesní personál i šlechtici – majitelé pozemků. Časy, kdy byla dříví hojnost, se však brzy změnily. Kolem hornických obcí byly již v 15. a 16. století lesy široko daleko vytěžené. Zásobování dolů a hutí dřevem bylo zprvu zajištěno zlepšením infrastruktury a zvětšením spádové oblasti – především vybudováním plavebních kanálů a vodních příkopů. Ale i spádové oblasti plavebních kanálů padly za obět' neregulovaným devastujícím nadměrným těžbám. Když byly koncem 16. století tyto možnosti vyčerpány, začalo vznikat lesní hospodářství jako samostatný obor.

Výroba dřevěného uhlí způsobila úbytek buků

Zpracování rud bylo energeticky velmi náročné, proto se při něm spotřebovalo veliké množství dřevěného uhlí, jehož doprava byla méně náročná než doprava dříví. V místech těžby dřeva proto existovala současně i stanoviště milířů.

Farář ze Scheibenbergu C. G. Lehmann napsal ve své kronice Krušných hor k roku 1640: „Lesu byla stavbou hamrů odňata jeho divokost, dřevorubci a uhlíři prosvětlili největší lesy tak, že toto dříve nevýslovně lesnaté pohoří trpí nyní nedostatkem dřeva.“

Podle přibližného odhadu platí, že k získání 1 kg stříbra byla potřeba 1 tuna dřevěného uhlí a pro výrobu 1 tuny dřevěného uhlí bylo potřeba 5 tun dříví, což je cca 7,5 m³. Tomu odpovídaly i požadavky na hospodaření uvedené v lesních řádech saských kurfiřtů. Uhlířům mohly být poskytnuty pouze špatné kmeny, které nebyly vhodné jako dřevo na prkna nebo stavební dříví. Také kácení a odhadování množství dříví od oka jim bylo zakázáno, provoz milířů byl povolen pouze v období od Zvěstová-

ni Panny Marie (25. března) do 16. října. Lesní řád z roku 1697 omezil pálení uhlí pouze na pařezy, které uhlíři museli sami vykloubit a očistit, než je mohli skládat do milířů. Pro výrobu dřevěného uhlí bylo upřednostňováno bukové dříví.

To by už v současnosti nebylo z ekonomického pohledu možné. Při dnešní ceně bukového paliva 1 100 Kč/PRM (prostorový metr) by totiž náklady na dříví potřebné pro výrobu 1 kg stříbra dosahovaly zhruba 15 000 Kč. To je prakticky stejná cena, za niž by nyní bylo možné prodat 1 kg stříbra na trhu.

Vznik lesního hospodářství

Nedostatek dříví způsobený hornictvím podnítil přechod od prostého využívání přírodních zdrojů k prozíravějšímu, trvale udržitelnému obhospodařování lesů a plánovitému lesnímu hospodářství.

V 17. století započaly snahy o obnovu lesa na vytěžených plochách, zpočátku sijemi a později plánovanými výsadbami, problém však byl v tom, že na holých plochách se nedařilo buku ani jedli, které v mládí vyžadují zástín a kryt před větrem, a proto byl pro obnovu lesa preferován smrk, jenž snáší podmínky holých ploch a zároveň je hospodářsky dobře využitelný.

Heinrich a Wilhelm Cotta zavedli mezi lety 1811 a 1837 systém plánovitého holosečného smrkového hospodářství, který byl původně koncipován jako přechodné opatření, ale udržel se až do první světové války a některé jeho myšlenky přezívají dodnes. V tomto systému již byl zakomponován prvek trvalé udržitelnosti, každoročně se těžila pouze předem daná část plochy, která se následně vysazovala. Tento systém zavedl povinnost obnovy lesa a limity těžby, čímž zajistil trvalou produkci dříví. V Krušných horách nám jeho uplatňováním vznikly stejnověkové smrkové porosty, které se, jak se dozvíme v příštím dílu, na náhorním platu od přirozených neliší příliš dřevinnou skladbou, ale právě svou stejnověkostí.

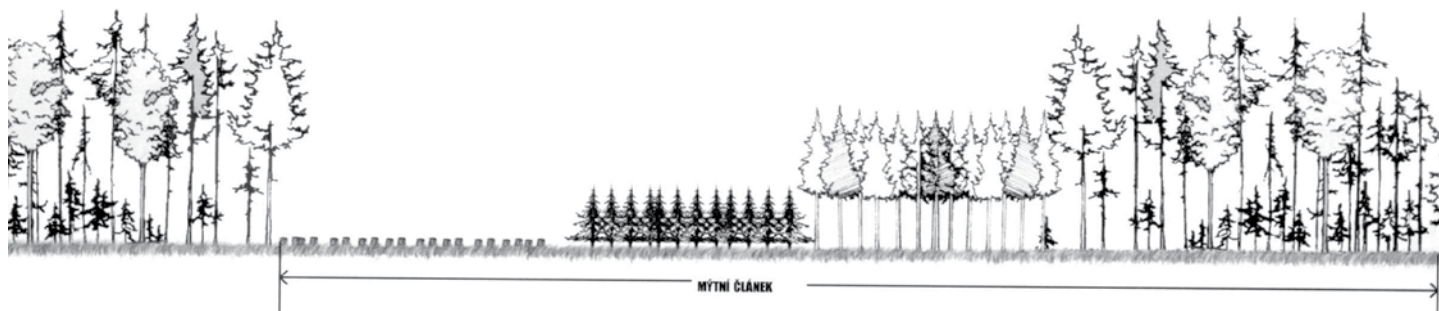
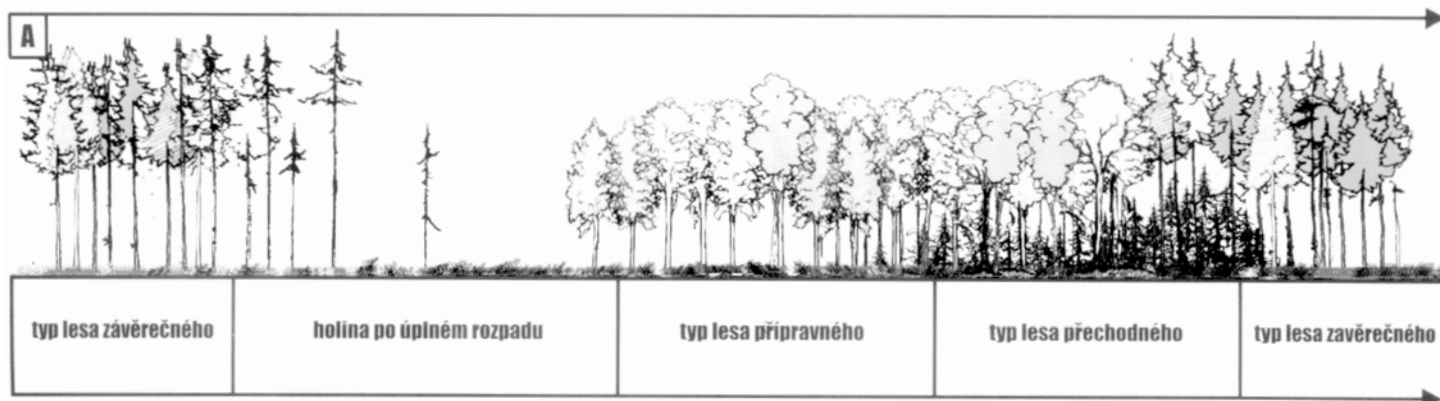

Schéma holosečné obnovy lesa

Krátký výlet do teorie

Les se jako každý živý organismus obnovuje v pravidelných životních cyklech, které jsou jiné v lesích mírného pásma a jiné v severských lesích. Výše popsaný holosečný hospodářský způsob napodobuje část životního

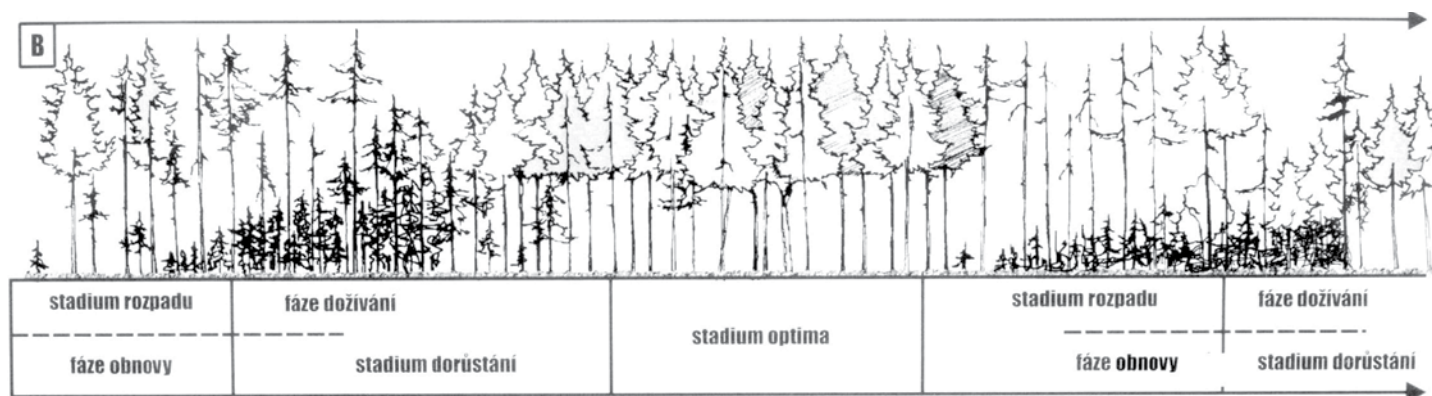
cyklu severských lesů, kdy se dospělý smrkový les na velké ploše rozpadne působením klimatických vlivů a škůdců a na vzniklé holé ploše začne růst takzvaný přípravný les, ve kterém převažují pionýrské dřeviny jako bříza a jeřáb, jež následně nahradí opět smrk a cyklus se opakuje.

Velký vývojový cyklus lesa, přirozeně probíhá ve Skandinávii

Přirozený životní cyklus středoevropských lesů však probíhá odlišně, výchozí stav je ten, že se na poměrně malé ploše střídají různá věková

stadia dřevin, jednotlivé staré stromy postupně odumírají a uvolňují místo mladším, rozpad probíhá převážně v menších skupinách.

Malý vývojový cyklus lesa, přirozený ve středoevropských lesích

Z tohoto přirozeného vývoje středoevropského lesa vycházejí moderní způsoby obhospodařování lesů, které jsou v různé formě zakotveny v lesních zákonech středoevropských zemí. Trvalost lesa je zaručena nepřekročitelností výše těžby, to znamená, že se smí vytěžit pouze tolik dříví, kolik přiroste. Rovněž je omezena velikost holé seče a stanovena lhůta pro její zalesnění. Rozmanitost lesa je zaručena minimálním podílem melioračních a zpevňujících dřevin, což je pro každý konkrétní porost předepsané procento dřevin přirozené dřevinné skladby. Dále jsou preferovány způsoby obnovy s využitím zástinu starých porostů. Stabilitu lesa zajišťuje minimální podíl výchovy porostů, což je zákonem daná povinnost provádět finančně ztrátové prořezávky a těžby v mladých porostech, které mají rozhodující vliv na stabilitu porostů po většinu jejich zbyvajících života.

Karel Picura

Uhlíři v Krušných horách v roce 1907

Na kole na Jelení

Začátek Jelení ve směru od Nových Hamrů

Jaro už konečně přemohlo dlouhou zimu, a tak nastal čas vyměnit lyže a běžky za kola či pohorky. Ostře zelené kvetoucí louky, kořeněný lesní vzduch, švitoření ptáků a veselé poletování motýlů, to je to, co právě teď nabízí hřeben Krušných hor. Na hřebeni leží i náš dnešní cíl, zaniklá obec Jelení. Místo je dobře dostupné na kole i pěšky a dá se dobře využít jako výchozí bod k dalším cílům.

Do sedla nasedneme třeba v Nejdku, kam se dá pohodlně dostat vlakem. Vydáme se údolím říčky Rolavy směrem na Nové Hamry. Odsud pojedeme dále rovně a přibližně po jednom kilometru se dostaneme k místu dříve zvanému „Zwiesel“, kde Rolava odbočuje vlevo směrem na Chaloupky. My ale jedeme dále rovně a sledujeme údolí Slatinného potoka (Černé vody). Dobře zachovalé kamenné krajnice a velké kilometrovníky

svědčí dodnes o tom, jak velký význam tato silnice, vedoucí z Karlových Varů přes Nejdk a Jelení do saského Schneebergu, v minulosti měla. Z německého Zwickau tudy dokonce jezdily až do roku 1945 do Karlových Varů linkové autobusy. Tyto spoje hojně využívali lázeňští hosté ze středního Německa.

Přibližně jeden kilometr od odbočky na Chaloupky vpravo za betonovým můstkem stály první

domy náležící k obci Jelení, místo zvané Bora. Podle pověsti v těchto místech žil v nuzné dřevěné chatrči se svou rodinou a pomocníkem jeden chudý horník. Za silné letní bouřky nedaleko jeho domku zůstal v blátě uvězněn projíždějící kočár. Kočí požádal rodinu o pomoc a ta cestovatelům poskytla nocleh. Jako výraz díky darovala zámožná žena z kočáru dceři chudého horníka modlitební knížku, na jejíž přední straně bylo rukou napsáno jméno Katharina von Bora (1499–1552, manželka Martina Luthera). A tak přišel tento kousek země ke jménu Bora. Později stála v těchto místech pila. Dodnes jsou zde patrné pozůstatky přilehlých obytných i hospodářských budov a vodního příkopu.

Asi 1,3 km odsud se po pravé straně nacházela další část obce zvaná Wasserstadt. Vzhledem k tomu, že tato plocha byla v posledních letech zalesněna, už jen stěží rozeznáme, kde přesně stály domy.

Zhruba po pěti kilometrech jízdy od Nových Hamrů a 120 metrech převýšení se údolí doširoka rozvírá a přechází v louky, které jsou částečně velmi mokré. Spatřujeme čtyři domy, poslední pozůstatky zaniklé obce Jelení/Hirschenstand. Po pravé straně míváme poměrně velkou stavbu z červených cihel, která byla nejmodernější stavbou v obci. Tento dům patřil jistěmu pekaři, který díky investicím do tehdy moderních technologií zjednodušil výrobu pečiva, a mohl tak chleba nabízet mnohem levněji

Pohled na Jelení od severu na historickém snímku Ruperta Fuchse

Střed obce Jelení v roce 1927

Střed obce Jelení dnes

než okolní pekaři. Brzy zásobil i sousední obce a díky tomu žil, na místní poměry, ve skromném „blahobytu“.

V „centru“ obce vpravo nad silnicí v místech bývalého kostela se dnes nachází již jen památník. K odpočinku či tichému zastavení lákají lavičky. Svědectví o bývalé obci Jelení podávají informační tabule. Obec byla založena díky nalezištím cínu. Prvními osídlenými byli horníci, kteří se jako rýžovníci cínu dostali z údolí Ohře

proti proudu až sem a tady nahoře na hřebeni se usadili. Zásoby cínu se ale začaly tenčít, a tak se někteří vydali dál. Jiní tu však zůstali a živili se zemědělstvím, lesnictvím či paličkováním. Významné nadregionální firmy s výjimkou firmy Anton Gottschald & Co., která od druhé poloviny 18. století skupovala a dále prodávala krajky od tisíců krajčárek a krajčářů v širokém okolí, na Jelení nebyly. Mnoho místních si tak na svůj chleba vydělávalo v blízkém Sas-

ku. Podle seznamu z roku 1946 stálo tehdy na Jelení 146 domů, ve kterých žilo 957 obyvatel.

Dnes nás zve k posezení malá hospůdka, jejíž zdi zdobí mnoho historických fotografií. Dobře posílení se pak vydáváme dále. Na asfaltové silnici se držíme vlevo ve směru na Rolavu, napravo by se jelo do Saska. Asi po jednom kilometru přejíždíme potok Černá voda a dostáváme se do další části Jelení zvané Kronesberg. Tato část vznikla jako samostatná

obec, ale nedlouho nato byla připojena k Jelení. Severozápadní cíp bývalé obce se nachází asi 300 m od hranice s Německem. Proto asi nikoho nepřekvapí, že o nedělích a svátcích přicházeli do Jelení a jeho mnoha hospod turisté z nedalekého Carlsfeldu, Wildenthalu či Johannegeorgenstadtu. Pivo bylo v Čechách přece vždycky lepší a levnější než v Sasku.

Opouštíme místa, kde dříve ležela obec Jelení, směrem na Rolavu. Vpravo v lese můžeme dodnes spatřit pozůstatky dávné důlní činnosti. Hluboké díry svědčí o tom, jak nelehkou práci tady dávní horníci měli. Možností, jak se dostat zpět do Nejdku, je mnoho. Pokud chceme jet dále po asfaltce a spěcháme, můžeme se vydat přes Rolavu, Přebuz a pak dále přes Rudné a Vysokou Pec zpět do údolí Rolavy. Chceme-li ujet ještě pár kilometrů navíc, můžeme se vydat pěknou trasou přes Krásnou Lípou, Šindelovou, Lesík a Bernov.

Zkrátka možností, jak a kudy objevovat tento kout at' na kole či pěšky, je mnoho a toto je jen jeden z mnoha tipů.

Uli Möckel, Lenka Löfflerová

**foto Uli Möckel
a archiv autorů**

V červnu každého roku se do Jelení sjíždějí na tradiční pouť bývalí obyvatelé této obce a sousedních Chaloupek. Letos se pouť koná 15. června. V 10:30 se zde na místě bývalého kostela bude konat slavnostní mše svatá a všichni přátelé Krušných hor jsou srdečně zváni.

Mše u bývalého kostela v Jelení v roce 2008

Památník na místě bývalého kostela v Jelení

Jáchymovský soubor Malí horníčci se představuje

Soubor Malí horníčci s hrabětem Šlikem

Jáchymov, horní město světového významu, založil hrabě Štěpán Šlik před téměř 500 lety, roku 1516. Vzhledem k bohatým nálezům stříbra se během krátké doby stal po Praze druhým nejlidnatějším městem v Čechách. Neproslavil se pouze svým stří-

Malí horníčci ve výklenku štoly sv. Barbory

brem a později dalšími nerosty, ale stal se i střediskem vzdělanosti, kultury a umění. Ve městě žili nebo ho navštívili významní

učenci, kazatelé, rektoři, hudebníci, umělci, mincmistři, řezači železa, hutáři. Pracovali zde i malíři jako Lucas Cranach nebo Albrecht Dürer. Knihy dr. Georgia Agricoly jsou používány dodnes a kniha prubíře Lazara Erckera z 16. století byla ještě 200 let po svém napsání povinná pro studenty prvního hornického učiliště na světě, které vzniklo v roce 1716 právě v Jáchymově. Bohatý kulturní život pokračoval a stal se posléze nedílnou součástí vzniklých radiových lázní. Proto nebylo velkým překvapením, že v květnu 2010 vznikl dětský dramatický soubor „Malí horníčci“, který v letošním roce oslaví své tříleté jubileum.

Nebylo to ale nijak jednoduché a najednou. V březnu 2010 proběhla z iniciativy a za podpory spolku Hornické a historické Jáchymovsko (SHHJ) v Základní škole Marie Curie-Sklodovské Jáchymov znalostní soutěž dětí „Moje město“. Ve spolupráci s Muzeem Karlovy Vary a jeho pracovníky z Královské mincovny byla pro děti uspořádána prohlídka nádherné expozice „Jáchymov v zrcadle času“ aktivní, zábavnou formou. Děti si ve sklepe svítily pouze lojovým kahanem, potkaly tam permonička, mohly si vyzkoušet ražení mincí, naučily se v hornické haleně vytvářet hornický znak zkřížením mlátka a želízka, zahrály si na dr. Agricolu nebo kazatele a rektora Mathesia a podobně. Potom následovalo ve škole písemné zodpovídání otázek. V té době SHHJ řešil projekt, jak by měl vypadat jáchymovský průvod při zahájení lázeňské sezony. A nápad byl na světě. Děti budou v průvodu okrasou,

oživením a navíc by mohly být i v hornickém oblečení, jaké mají například v Jihlavě nebo v Chomutově. A tak byly ušity první kostýmy. Když se děti objevily v průvodu, bylo to milé překvapení pro přihlížející a radost pro všechny, kteří se na tom podíleli.

Pan Mgr. Oldřich Ježek (bývalý jáchymovský kronikář) upozornil, že již dříve zde působil dětský soubor, který hrál jednoduchá představení. A tak se i umělecká vedoucí souboru paní Mgr. Ladislava Kulhavá rozhodla pokračovat v podobné tradici. Vznikla prvá jednoduchá představení, recitační pásma o činnosti permoničků v okolí Jáchymova. Horníčci pásmo několikrát předvedli a měli s ním veliký úspěch. Podle knih „Pohádky ze Stříbrné štoly“ a „O Sněhurce“ upravila vedoucí souboru texty pro malé děti a připravila scénáře pohádek „Jak permoníci vyhnali Cmocha ze Svornosti“ a „O Markétce“, se kterými soubor vystupuje v současné době. S kostýmy a hornickým náradím pro děti vypomohli další dobrovolníci, včetně skutečných horníků z dolu

Děti přebírají od zástupců dolu Svornost DVD o své činnosti

Svornost. Se Svorností také souvisí asi dosud nejsilnější zážitek souboru, a to sfáraní do hlubin šachty.

„Horníčci“ nevystupují pouze v Jáchymově, ale při slavnostních příležitostech i v dalších hornických městech. Za své tříleté působení dělají škole a městu dobrou reklamu a jistě se nám všem odmění ještě mnoha zdařilými vystoupeními.

Zdař Bůh, naši malí horníčci!

Jaroslav Oheč

Nejdek, 24. 4. 2013 Ekologická akce v Nejdku

Při příležitosti Dne Země (slaví se 22. dubna) se 24. dubna sešlo 81 žáků (dobrovolníků) a jedenáct pedagogických pracovníků ze ZŠ Nejdek, Karlovarská ulice, aby společně ve svém volném čase uklidili prostor nejdeckého Křížového vrchu a okolí zimního stadionu a koupaliště Limnická. Nasbírali celkem dvacet pytlů odpadků.

Týž den očistilo sedm členů o. s. JoN – Jde o Nejdek a dva pracovníci Městského úřadu Nejdek skla na 14 kapličkách Křížové cesty.

Pavel Andrš
foto Bedřiška Treglerová

Boží Dar, 1. 5. 2013 S láskou k lesu

Na 1. máje se na Božím Daru konal první ročník akce nazvané S láskou k lesu. Milovníci lesa a Krušných hor se rozhodli sesbírat odpadky z Ježíškovy stezky. V krámku KPZ každý dostal rukavice, pytle a sladký dárek na posilněnou a potom už všichni vyrazili plnit pytle. A protože většina sběračů měla jako doprovod jedno až tři děti, sesbírali po celém malém okruhu celkem 19 pytlů všemožného nepořádku – vajgly, obaly od sušenek, kabely, ze kterých byly vyřezané měděné dráty, sklo, plechovky a pár neidentifikovatelných skvostů. Všem z blízka i z daleka patří dík, zásluhu má také město za poskytnutí pytlů a jejich odvoz a Věrka Pokorná z Krmelce za výborné občerstvení a mlsy pro malé sběrače.

Karolína Pomplová, Boží Dar

Boží Dar, 4. 5. 2013 Neklid byl zralý na úklid

V sobotu 4. května se konal již třetí ročník tzv. Neklid spring cleaning session – akce, při níž dobrovolníci sbírají nepořádek a odpad, který se nahromadil ve skiareálu Boží Dar – Neklid během zimní sezony. Letošního ročníku se zúčastnilo osmnáct lidí, kteří vysbírali zhruba 60–80 kg odpadu. Touto akcí se připojujeme k evropskému sdružení Mountain riders, které stejné akce úspěšně pořádá po celé Evropě.

Dáša Chladová

Merklín, 28. 4. 2013 Krušnohorský duatlon v Merklíně

Start nejmladší kategorie do 6 let na trať 300 m s různými pohonnými prostředky

Přesně po roce se v Merklíně opět uskutečnil vytrvalostní závod složený z běhu a jízdy na kole. V chladném dopoledni se na trať odvážílo deset otrlých mužů.

Po jedné hodině odpolední se do prostoru merklínského nádraží začali scházet rodiče s dětmi. Celkem se na start závodu postavilo 47 dětí, které soutěžily ve čtyřech kategoriích. Nejvíce veselí způsobila nejpočetnější skupina nejmladších závodníků do šesti let. Diváci ale tleskali malým i větším sportovcům, kteří byli za své výkony náležitě odměněni. Organizátoři Eva Hejtmánková s bratrem Michalem Landigou a dalšími kamarády získali finanční podporu od obce Merklín a Krušnohorské stavební společnosti.

Ivana Matušítková, Merklín
foto Eva Hejtmánková

Start žactva 12 až 15 let na trať běh 1 km + kolo 3 km

Nejmladší účastnice Michalka Havlíčková, ročník 2011, startující za ACES K. Vary

Salát z pampelišek a vajec

Podle Manuely Albert v publikaci Kreiter uffn Taller (Made in Erzgebirge)

4 hrsti pampeliškových listů, 2 natvrdo uvařená vejce, 1 houska, 1 polévková lžíce oleje, 1 polévková lžíce citronové šťávy, špetka soli a hořčice

Pampeliškové listy nadrobno nakrájíme. Z vody, oleje, citronové šťávy a hořčice umícháme marinádu, dochutíme solí a cukrem a smícháme s pampeliškovými listy. Vařená vejce nakrájíme na kostičky. Na drobné kostky nakrájíme také housku a osmahneme na pánvi. Krátce před podáváním ji ještě teplou přidáme k salátu.

Löwenzahn – Eiersalat

Nach Manuela Albert in Kreiter uffn Taller (Made in Erzgebirge)

4 Hand voll Löwenzahnblätter, 2 hart gekochte Eier, 1 Semmel, 1 EL Öl, 1 EL Zitronensaft, Etwas Salz und Senf

Löwenzahnblätter klein schneiden. Eine Marinade aus Wasser, Öl, Zitronensaft und Senf rühren, mit Salz und Zucker abschmecken und mit den Löwenzahnblättern vermischen. Gekochte Eier würfeln. Semmel in kleine Stückchen schneiden und in der Pfanne rösten. Kurz vor dem Servieren noch warm zum Salat geben.

Nové Hamry 26.–28. 4. 2013 Do Nových Hamrů zavítal orchestr ze Zwickau

Ve dnech 26.–28. dubna byl hostem Hotelu Seifert orchestr Jugendblasorchestr Zwickau. V sále hotelu se rozezněla hudba dechových skladeb a navodila příjemnou atmosféru. Muzikanti si zde nacvičovali své skladby a také zpívali částečně česky, protože mají českou muziku rádi, a za to jim děkujeme. Věříme, že příště opět navštíví Nové Hamry a zahrají nám své písničky.

(inh)

Nové Hamry 30. 4. 2013 Čarodějnice byly opět upáleny

obyvatelé sešli u ohně, opékali si buřty a bavili se při hudebním doprovodu.

(inh)

Jako každoročně se 30. dubna v Nových Hamrech uskutečnil slet čarodějnic. Tradiční průvod začal před kostelem a prošel obcí na fotbalové hřiště, kde se konalo pálení čarodějnic. I přes nepřízeň počasí se místní

Filozofie poskytované péče :

- Klientský/individuální přístup
- Příjemné a klidné prostředí
- Kvalitní péče
- Profesionální a komunikativní personál
- Akreditované a bezpečné zařízení
- 24 hodinový provoz
- Čistota
- Nadstandardní a doplňkové služby

NEMO'S LINKA
800 251 251
Nemoss, partner ve zdraví

www.nemostrov.cz

„Chceme být vyhledávanou nemocnicí poskytující kvalitní a specializovanou péči v příjemném prostředí.“

+420 353 364 111
U nemocnice 1161
363 01 Ostrov

Rozhořčená reakce krušnohorského psa, dosídlence plemene Sitaj (sídlištní tajemství)

Veverák jeden z Nejdku

Veverák jeden z Nejdku
co artrózu měl v lejtku
léta už měl v merku
z Abertam veverku.

Toužil po ní a co více
z Abertam mít rukavice
Ona zase víc než vlně
Po vlně se pídí pilně.

No to vám lidi povídám
láska je to jako trám.
Veverka ve vášni štryku
už se vidí v novém triku

On zas v rukavičkách glazé
co je nezná ani v Praze
na Nejdecké letní pouti
s veverškou jen se kroutí.

Život jim voní, ach der Duft
jak ten Krušnohorský LUFT!

Hanuš Hron

Konečně mám chvíli času pro sebe. Rodina zmizela a u notebooku je volno. Když jsem prolétl těmi nezáživnými plky časopisu Luft, narazil jsem na provokativní článek své kolegyně Aidy, na který prostě nemohu nezareagovat.

Abych se ale nezapomněl představit. Jmenuji se Fousek, jsem lovecký pes a do Krušných hor jsem vysídlil z Prahy. Praha je totiž pro loveckého psa hrob. Ne že by tam nebyl dostatek velkých zvířat, jak jsem si ověřil při revírování v okolí „Strakovky“, senátu apod., ale problém byl v jejich celoročním hájení bez možnosti lovu. To jsem prostě nemohl unést. Pro své názory jsem byl často bit, a tak jsem při první příležitosti v Krušných horách utekl, přihlásil se na policejní stanici s cílem najít novou, lepší lidskou smečku, hlavně ne z Prahy. To se myslím povedlo a se svým novým pánem, hajným, jsem celkem spokojen.

Ale k věci. Nechápu, jak může Aida tu svojí rodinku, hlavně pána, tolerovat. Asi to bude v tom mazlení a posteli. Hrůza, prostě ženské manýry. Já jsem v lese pořád, příležitosti k lovu mám habaděj

a hlavně si mohu konečně vychutnat dohledávání lovených velkých zvířat, k čemuž jsem v Praze příležitost nedostal. Můj pán sice chodí do hospody také, ale jestli smrdí, mě nezajímá, protože s ním nespím. Paničky jsem se samozřejmě na její názor neptal, je to čistě její věc a já mám jiné starosti.

Hlidám si svoje místo, kam mi nikdo neleze, a sežeru všechno, granule negranule.

Vedle lovu jsou mojí velkou láskou, i přes zásadní nesouhlas smečky, feny. Problém rasy, rodokmenu a potomků prostě neřeším. Po návratech ze záletů sice několik dnů prospím a mám problém sejit i ze schodů, ale znáte to, vašeň je vašeň. Také mě, na rozdíl od Aidy, nevádí vzájemné vrčení dvou chlapů u počítače, hlavně že mi neberou kost a nelezou do misky se žrádlem. Ještěže jsem pes s velkým P a mám svůj psí život rád.

Abych i já na závěr přispěl svojí trochou do mlýna s příslovím. Říká se: „Mnoho psů, zajícova smrt.“ Aby se ale časem nezačalo říkat: „Mnoho hladových psů, velkých zvířat smrt.“

Váš Fousek

**SKIAREÁL
ABERTAMY**

Dětský pojízdný pás 60m
Krytý a zateplený bufet
Lyžařská škola
Snowtubing
Parkoviště zdarma
Čipové karty
Online webkamera

Denně 9 - 16 hod

www.skiarealabertamy.cz
Infolinka: 601 563 536

LÁZNĚ JÁCHYMOV

**AQUA
CENTRUM
AGRICOLA**

RELAXUJTE U NÁS

- BAZÉN | PARNÍ BOX
KNEIPPŮV CHODNÍK
SAUNY | SOLNÁ JESKYNĚ
- WELLNESS MASÁŽE
PARAFÍNOVÉ ZÁBALY
KRYOKABINA
FITNESS | SOLÁRIUM
- HOTELOVÉ UBYTOVÁNÍ
RAUTOVÉ STRAVOVÁNÍ
- DOPRAVA DO SKIAREÁLŮ
POBYTY PRO RODINY
S DĚTMI

Lázeňské centrum Agricola
Tel.: 353 836 000
agricola@laznejachymov.cz
www.aquajachymov.cz

**LÉČEBNÉ LÁZNĚ
JÁCHYMOV**

Yettibike
Servis jízdních kol
 Pozor! Na velký i malý servis
 s tímto kuponem
30% SLEVA
 Info o otevírací době
 a servisu najdete na
www.yettibike.cz
 Boží Dar 58
 ☎ 777863236, 774863235

**Komfortní, plně vybavené apartmány
 v centru obce Boží Dar.**

**wifi zdarma v celém objektu, sauna
 dětský koutek, stolní fotbálek
 kamerově hlídané parkoviště, garáž**

**Tel. +420774701505
info@apartmanyengadin.cz
www.apartmanyengadin.cz**

Takto vypadala účetní uzávěrka před 6000 lety.
 To by dnes asi neprošlo.

Účetní a daňová kancelář Věry Malimánkové
 Vám zpracuje účetnictví, daně a mzdy tak,
 aby to prošlo!

Věra Malimánková
 II. odboje 194, Horní Blatná
 353 541 771; 728 479 709; vm@fias.cz

AXA TRAVEL
 Krymská 5, 360 01 Karlovy Vary
 Tel.: 353 230 101, fax: 353 230 102
 E-mail: info@axatravel.cz, www.axatravel.cz

- zájezdy do celého světa po celý rok
- last minute za minimální ceny
- komplexní cestovní služby
- mezinárodní jízdenky, letenky

Parkování a zastávka MHD (2,3,4,5,6,10) jen 50m od kanceláře

**obaly
 zelený**

HORNÍ BLATNÁ

sáčky • přirezy • kelímky
 papír • tašky • folie • tácky

**602 130 841
 606 893 445**

www.obalyzeleny.cz

TRUHLÁŘSTVÍ DORAZÍN ABERTAMY
VÁM NABÍZÍ
KRUŠNOHORSKÝ NÁBYTEK

TRADIČNÍ KANADSKÉ TECHNOLOGIE
RUČNÍ ZPRACOVÁNÍ NA ZAKÁZKU

SRUBOVÝ NÁBYTEK PRO GENERACE!

KONTAKT:

Tel. 725 891 545
dorazin.truhlarstvi@seznam.cz
DE: Tel. +420 608 359 838
www.truhlarstvi-dorazin.cz

KROVY, HRÁZDĚNKY, TESAŘSKÉ PRÁCE

Ing. Bohumil Slavíček
Mobil: 602 143 556
Fax: 352 467 096
e-mail:
riso93@seznam.cz
<http://riso.regnet.cz>

Hospodářský srub v Horní Blatné

LESY JÁCHYMOV
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

**SPRÁVA LESŮ
MĚSTA JÁCHYMOVA**

MYSLIVOST

❖ poplatkový lov jelení zvěře

NÁKUP A PRODEJ DŘEVA

PILAŘSKÁ VÝROBA

- ❖ certifikované stavební řezivo
- ❖ paletové přílezy
- ❖ řezání střešních krovů na zakázku do délky 10,5 m
- ❖ pořez na zakázku

MĚSTSKÉ LESY, Mathesiova 209, 362 51 JÁCHYMOV
tel.: **353 811 211**, fax: **353 811 221**

STŘEDISKO PILAŘSKÉHO PROVOZU
Dvořákova 999, tel.: **731 111 784**

RYCHLE - LEVNĚ - KVALITNĚ

Pondělí až Neděle 10:00 - 17:00

STŘEDA ZAVŘENO

adresa: Potučky 171 / tel.: +420 351 120 294

ŠKOLA BĚŽECKÉHO LYŽOVÁNÍ

Naučíme Vás klasiku i bruslení!

Kontakt:
Areál Novako
Boží Dar 196
+420 773 625 402
school@novako-ski.cz
www.skola-bezky.cz

Výuka: jednodenní, víkendová, individuální

Darujte pololetní předplatné
MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY - ZÁPAD
Za 300 Kč každý měsíc ČERVEN až
LISTOPAD
barevné svědectví z Krušných hor a okolí
poštou na doručovací adresu v ČR
Objednávky pro Vaše blízké zašlete:
herzgebirgeluft@seznam.cz

KRUŠNOHORSKÝ LUFT o.p.s.
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná

Ubytování v soukromí
Tel. 604 100 425

TRUHLÁRNA KAŠPAR.CZ – NEJSME PLÁTCI DPH
VYRÁBÍ: OKNA, DVEŘE, ZÁRUBNĚ, SCHODY, NÁBYTEK AJ.
MOŽNOST POREZU VLASTNÍ KULATINY
MEINLOVA 188, PERNINK, T-353 892 383 • M-723 331 711